

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л. Н. ГУМИЛЁВА

«ЖАСТАР»
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫ

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ
ЦЕНТР «МОЛОДЕЖЬ»

ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН ИНДЕКС БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ

АСТАНА - 2016

«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ
МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ
ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІ
АСТАНА, 2016

ИНДЕКС БЛАГОПОЛУЧИЯ
МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА
МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»
АСТАНА, 2016

«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІ

61 БЕТ. АСТАНА, 2016

Жарияланым Қазақстан Республикасындағы «Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін есептеу әдістемесінің толық сипаттамасын қамтиды.

Әдіснаманы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің тапсырысы бойынша, Қазақстандағы БҰҰ Балалар қорының (ЮНИСЕФ) қолдауымен, «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы әзірлеген.

Басылым тегін таратылады. Ақпаратты қайта басып шығару, дәйексөз алу және өзгеше пайдалану жағдайында аталмыш жарияланымға сілтеме жасау міндетті.

ИНДЕКС БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»

61 СТР. АСТАНА, 2016

Публикация содержит подробное описание методики расчета индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» в Республике Казахстан.

Методология расчета разработана научно — исследовательским центром «Молодежь» по заказу Министерства образования и науки Республики Казахстан при поддержке Детского фонда ООН (ЮНИСЕФ) в Казахстане.

Издание распространяется бесплатно. При перепечатке, цитировании и ином использовании информации ссылка на данную публикацию обязательна.

МАЗМҰНЫ

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ	4
КІРІСПЕ.....	5
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІ ДЕГЕНІМІЗ НЕ.....	6
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІН ӘЗІРЛЕУ БАСТАМАСЫНЫҢ ТАРИХЫ	7
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІН ЕСЕПТЕУГЕ ӨҢІРЛЕРДІҢ ҚАТЫСУЫ.....	10
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІНІҢ ҚҰРАМЫ	10
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІНІҢ ТАҢДАП АЛЫНҒАН ИНДИКАТОРЛАРДЫҢ НЕГІЗДЕМЕСІ	22
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІН ЕСЕПТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ	24
«ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН» ЖАСТАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТ ИНДЕКСІНІҢ ИНДИКАТОРЛАРЫН АНЫҚТАУҒА АРНАЛҒАН ӘЛЕУМЕТТІК ЗЕРТТЕУ СҰРАҚТАРЫНЫҢ ТІЗБЕСІ	26

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

ҚР БҒМ - Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

БҰҰ — Біріккен Ұлттар Ұйымы

ҒЗО — Ғылыми-зерттеу орталығы

ЮНИСЕФ — БҰҰ Балалар қоры

ЖРО — Жастар ресурстық орталығы

ЖСМБ — Жастар саясатының мәселелері жөніндегі басқарма

ІСБ — Ішкі саясат бөлімі

ЖДИ — Жастардың даму индексі

ЖӘИ — Жастардың әл-ауқат индексі

Кіріспе

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексі өңірлік деңгейде есептеледі және өңірде жастарға жасалған жағдайларды бағалау үшін қызмет атқарады. Бағалау — бұл мемлекеттік жастар саясаты шеңберіндегі қызмет туралы, оның сипаттамалары мен нәтижелері туралы ақпаратты жүйелі түрде жинау. Бағалау басқару функцияларының бірі болып табылады және жастар саясатын іске асыру барысы мен оның нәтижелерін бақылау да, жаңа ақпаратты алуды да көздейді. Индикаторды есептеу саясаткерлерге, жастар секторының қызметкерлеріне және жастарға қандай да бір саладағы белгілі бір уақыттан кейін орын алған жақсару немесе нашарлау аймағын өлшеуге, ахуалды талдауға және ойластырылған әрі негізделген шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексі мынадай бес қосалқы индексті қамтиды:

- экономикалық әл-ауқат;
- денсаулық және салауатты өмір салты;
- білім және бос уақыт;
- қауіпсіздік және қорғалғандық;
- оң үлес қосу және қатысу.

Қосалқы индекстер жалпы ахуалды сипаттайды, жиынтықтағы мәліметтерді қамтиды және жастардың өміріндегі әр уақытта орын алған объективті (көрсеткіштерде өлшенген жағдайда, субъективті) өзгерістерді атап көрсетеді. Сондай-ақ, жастардың әл-ауқат индексі және оның бес қосалқы индексі әртүрлі өңірлердегі жастар ортасының ахуалын салыстыруға мүмкіндік береді, бұл қазіргі бар мәселелерді және мүмкіндіктерді талқылауға, өңірлер арасында тәжірибемен алмасуға мүмкіндік береді, жастар саясатын іске асыруға жауапты мемлекеттік органдарды өздерінің жұмыс тиімділігін жоғарылатыуға ынталандырады.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексі дегеніміз не

Таңдалған бес қосалқы индекстер мемлекеттік жастар саясатының негізгі бағыттарын қамтиды, бұл, жалпы алғанда, оның іске асырылуының тиімділігі туралы сөз қозғауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, аталған бес аспектілер жастардың әл-ауқаты мен

даму деңгейін өлшейтін халықаралық индекстерге сәйкес болып табылады, бұл әлем елдері жастарының әл-ауқаттылығын салыстырмалы талдауға қатысуға мүмкіндік береді.

1-кесте.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің құрамы

№	Қосалқы индекс	Сипаттама
1	Экономикалық әл-ауқат	Жастардың еңбекке тарту, кәсіпкерлікпен айналысу, өзінің бизнесін құру саласында табысқа қол жеткізуге мүмкіндіктері бар. Жастар қолжетімді баспана алу, өздігінен өмір сүру үшін мүмкіндік алу арқылы әлеуметтік тәуелсіздікке қол жеткізеді.
2	Денсаулық және салауатты өмір салты	Жастар физикалық тұрғыдан, ақыл-ойы, жыныстық және эмоционалдық тұрғыдан сау. Жұқпалы аурулар, өлім, өз-өзіне қол жұмсаушылық және заңсыз препараттарды пайдалану деңгейі төмен.
3	Білім және бос уақыт	Жастар формалды, қосымша және формалды емес білім алу және оқу, сонымен қатар, тренингтік бағдарламалар, кәсіптік-техникалық курстар, кәсіптік бағдарлау арқылы табысқа қол жеткізеді. Жастардың өздерінің бос уақыттарын қызықты, алуан түрлі әрі пайдалы өткізу мүмкіндіктері бар.
4	Қауіпсіздік және қорғалғандық	Жастардың өмірінде зорлыққа және қауіп-қатерге орын жоқ, кездейсоқ өлімнің және жарақаттанудың алдын алуға болады. Жастар бұзақылықтан, әлеуметке қарсы мінез-құлықтан және олардың физикалық, жеке тұлғалық, биографиялық ерекшеліктері мен таңдауына қатысты кемсітушіліктен қорғалған.
5	Оң үлес қосу және қатысу	Жастар қоғамға оң үлес қосуға және осылай жергілікті және облыстық деңгейде жалғастыру үшін қолдау алуға ынталы. Жастар оларды бағалайтындықтарын, оларға құлақ асатындықтарын және өмірлеріне әсер ететін шешімдерді қабылдау үдерісіне тартылатындықтарын сезінеді.

Индекстер жастарға қызмет көрсететін, жекелеген жастар саясаты институттары мен қызметтерінің жауапкершілігін айқындауға пайдаланылмайды. Көрсеткіштердің мәндері көптеген факторларға және жастар саясатының түрлі қатысушыларының тиімділігіне тәуелді. Кейбір факторлар жергілікті биліктің

бақылау аясына кірмейді, және де көрсеткіштерді бағалау кезінде келесі сұраққа сүйену қажет: Біз нені өзгерте аламыз, біз неге әсер ете аламыз?

Жастар саясатының жекелеген институттарының қызметін, жобалары мен бағдарламаларын бағалау үшін олардың тиімділігін бағалаудың өз жүйесі әзір-

ленуде. Ол жастар саласындағы ахуалдың функционалдық талдауын жүргізуге, барынша үздік даму және өзара әрекеттесу стратегиясын анықтауға мүмкіндік беретін, осы жалпыланған көрсеткіштерге қосымша болуы тиіс. Сонымен бірге, жалпыланған индекс түпкі нәтижеге назар аударуға және үдерістің барлық қатысушылары үшін ағымдағы ахуалға және оның келешегіне ортақ көзқарасты құруға мүмкіндік беретін, маңызды бағдар болып қалады.

Бес бағыт бойынша қосалқы индекстер әрбір өңір үшін ағымдық басымдықтарды анықтауға, өңіраралық өзара әрекеттесуде қолда бар әлеуетті пайдалануға, қажет жерлерде қажетті ресурстарды іске қосуға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, жастар саясаты жастардың, олардың отбасыларының өмірлерінің және жалпы қоғамның жақсаруын талап ететін, мемлекеттік бағдарламалардың «көпшілігінің бірі» ретінде қарастырылуы тиіс екендігін түсіну маңызды. Жергілікті, обылстық және

ұлттық деңгейдегі сектораралық жастар саясаты қоғамның және еліміздің дамуына бағытталған басқа да стратегиялар мен жоспарларды толықтыруы тиіс.

Өңірдіегі жастар саясатының іске асырылуын бағалау кезіндегі жүйелік тәсіл тиімді шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді, жергілікті деңгейден бастап республикалық деңгейдегі, барлық деңгейлердегі жастардың қажеттіліктеріне бағдарланған, сонда қабылданып жатқан шаралардан жағымды әсер мультипликативті сипатқа ие болады, қоғам өмірінің әртүрлі салаларына оң әсер тигізетін болады.

Жалпы, «Жастаға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін енгізу қоғамның өзін-өзі ұйымдастыру үдерістерін белсендендіруге, «Мәңгілік ел» және «Жалпыға ортақ еңбек қоғамы» идеяларының құндылықтарын қолданушылардың болашақта біртұтас ұлтын қалыптастыруға қатысты, қоғамның бес институционалдық реформаларының мақсаттары мен міндеттеріне толықтай сәйкес келеді.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін әзірлеу бастамасының тарихы

2015 жыл Қазақстан Республикасының мемлекеттік жастар саясаты саласындағы түбегейлі өзгерістермен аталып өтті. «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» ҚР-ның жаңа Заңы қабылданды, жастар ресурстық орталықтары, барлық деңгейдегі әкімдіктер жанындағы жастар істері жөніндегі кеңестер туралы үлгілік ережелер бекітілді. Еліміз бойынша жастармен жұмыс жасау бойынша 200 жастар ресурстық орталықтары әрекет етеді.

Сондай-ақ, 2016 жылдан бастап «Қазақстан 2020: болашаққа жол» Қазақстан Республикасы мемлекеттік жастар саясатының 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасын іске асырудың екінші кезеңі басталады.

«Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы жастармен жұмысты ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік материалдар топтамасын және жастардың әл-ауқатын бағалау жүйесін әзірлеген, олар МЖС негізгі институттарының қызметін, жалпы жастар саясатының тиімділігі мен жүйелілігін жоғарылатуға бағытталған.

Ғылыми және әдістемелік әзірлемелерді апробациялау мақсатында және өңірлердің әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктерін ескере отырып, әдістемелік ұсыныстар мен бағалау жүйесі сынамалы режимде іске асырылатын қалалар мен аудандар анықталды. Аталмыш аумақтар әрі қарай өз өңірлерінде жастар саясатын дамытуда алдыңғы қатарда болуы тиіс.

Жобаға қосылған қатысушы аумақтар бірегей желі құрады, оның шеңберінде бір-бірімен тығыз өзара әрекеттесе отырып, бірдей мақсаттар мен бірдей міндеттерді қуалай отырып, қысқа мерзімде өз өңірлерінде жастармен жұмыс жасаудың үздік тәжірибелерін жинақтап, оны ендіре алатын болады, әрі желінің басқа қатысушыларына қолдау көрсете отырып, бүкіл жобаның жалпы тиімділін жоғарылататын болады.

«Жастарға мейірімді мекен» атауға ие болған сынамалы жобаны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің қолдауымен, Қазақстан жастарының конгресі, Жастар саясаты басқармасы және өңірлердің ішкі саясаты бөлімдері, республика қалалары мен аудандарының әкімдіктерімен бірлесе отырып, «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы іске асырады.

Жобаның мақсаты — барлық жастар саясаты институттарының қызметіндегі жүйелілікті қамтамасыз ету, еліміздің барлық қалалары мен аудандарында МЖС-ның іске асырылу тиімділігін жоғарылату.

Жобаның міндеттері:

1) мемлекеттік жастар саясаты саласындағы ғылыми және әдістемелік әзірлемелерді және бағалау жүйесін апробациялау, оларды әрі қарай еліміздің барлық өңірлерінде толық ауқымды түрде ендіру;

2) мемлекеттік жастар саясаты институттарының қызметкерлерінің құзыреттілік пен кәсібилілік деңгейін және жастар ресурстық орталықтары мен жастарға арналған әлеуметтік қызметтер жастарға көрсететін қызметтерінің сапасын жоғарылату;

3) ЖРО қызметкерлерін ынталандырудың тиімді жүйесін енгізу, ЖРО қызметкерлерінің арасынан жастар саясаты бапкерлерінің пулын қалыптастыру;

4) ЖРО, ЖСБ, ІСБ, әкімдіктер жанындағы Жастар істері жөніндегі кеңестердің, жастар ұйымдарының өзара әрекеттесуінің тиімді механизмдерін жетілдіру, жергілікті деңгейде мемлекеттік жастар саясаты саласындағы ведомствоаралық және сектораралық өзара әрекеттесуді қамтамасыз ету;

5) қалалық және аудандық жас қазақстандықтардың мұқтаждықтарын ескере отырып, стратегиялық жоспарды әзірлеу, барлық мүдделі тараптардың қатысуымен стратегияны жобалық тұрғыдан толтыру;

6) жастар ұйымдарын, волонтерлық және клубтық қозғалысты, жастардың өзін-өзі басқару органдарын дамыту, жастардың өзін-өзі ұйымдастыру үдерістерін белсендендіру;

7) жастар саясаты жобаларының өзіндік өтелімділігін қамтамасыз ету, аталған саланың инвестициялық тартымдылығын өсіру.

Жобаның іске асыру қағидаттары:

1) сынамалы желінің барлық қатысушыларының мүдделері мен мұқтаждықтарын есепке алу;

2) стратегияны және қалалар мен аудандардың маңызды жастар жобаларын әзірлеуге және оны іске асыруға жастардың өздерінің қатысуы;

3) мемлекеттік органдардың, азаматтық қоғам институттары мен бизнес өкілдерінің өзара әрекеттесуі;

4) ақпараттық ашықтық, қолжетімділік;

5) қалалар мен аудандарда жастар саясатының іске асырылу нәтижелерін бағалаудың тәуелсіздігі.

Жобаның негізгі нәтижесі болып, 2018 жылға қарай ел ауқымында құрылған, мемлекеттік жастар саясатының біртұтас моделі болуы тиіс, онда әрбір қатысушы өз рөлін ұғына отырып, басқа қатысушылармен өзара әрекеттесу арқылы өзінің дамуына қажет барлық механизмдерді меңгерген. Жүйелі жұмыс пен үздіксіз идеялармен және қызмет нәтижелерімен алмасу жалпы жастар саясаты тиімділігінің өсуін қамтамасыз етеді.

Мұндай деңгейдегі жобаның сапалы іске асырылуы үшін барлық мүдделі тараптардың күш-жігрелерін біріктіру, халықаралық тәжірибені қолдану және жастар саясаты саласындағы шетелдік сарапшыларды тарту қажет. Қазақстандағы ЮНИСЕФ өкілділігімен ынтымақтастық, ең алдымен, жастар саясатының іске асырылуының тиімділігін бағалау саласындағы ынтымақтастық бұл мәселені шешуге мүмкіндік берді.

Жастардың әл-ауқаты мен даму деңгейін өлшейтін, әлем елдеріндегі жастардың әл-ауқаттылығын салыстырмалы талдау жүргізетін, халықаралық индекстер жақында пайда болды. Жастардың даму индексі (ЖДИ) 2013 жылдың қыркүйек айында, ал Жастардың әл-ауқат индексі (ЖӘИ) 2014 жылдың сәуір айында жарияланды. Олар жастардың әл-ауқаты мен дамуының негізгі салалары бойынша сандық және сапалық мәліметтерін талдайтын жиынтық индекстер болып табылады. Индекстердің нәтижелері жастар саясатын әзірлеу, іске асыру және бағалау кезінде ескерілуі тиіс.

2014 жылы «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы Қазақстандағы ЮНИСЕФ өкілділігімен бірлесіп отырып, және Қазақстан Республикасы Парламенті

Мәжілісінің қолдауымен, жастармен өткізілген ұлттық онлайн-кеңестердің нәтижелері бойынша, Қазақстан жастарының әл-ауқаты мен даму индексін есептеді. Жастардың әл-ауқат индексі бойынша Қазақстанның бағасы 1,00-ден 0,59-ды құрады, бұл ЖДИ мәні бойынша елдерді саралау кезінде бірінші ондыққа кіруге мүмкіндік береді, бұл көрсеткіш табыс деңгейі орташадан жоғары елдердің көбісінен жақсырақ. Қазақстан нәтижелерін тікелей салыстыруға болмаса да, 31 елдің арасында индикативті 10-шы орын (Таиланд және Вьетнам мәнімен бірдей) оң болып табылады, сонымен қатар, рейтингтегі 1-ші орыннан 9-шы орынға дейінгі елдер табыс деңгейі жоғары елдер болды. Жалпы алғанда, Қазақстан табыс деңгейі салыстырмалы бірдей елдердің барлығын озып шықты, ал кейбір санаттар бойынша нәтижелер табыс деңгейі жоғары елдер — Алмания және Жапониямен бірдей немесе оларан жақсы болып шықты. Бұл білім беру мен денсаулық сақтау салаларындағы айтарлықтай жоғары бағалармен шартталған. Сондай-ақ, бұл нәтижелер Қазақстанның Жастардың даму индексі бойынша бағасымен арақатынас орнатуда, онда Қазақстан 170 елдің арасында 27-ші орынды иеленіп отыр. Білім беру мен денсаулық сақтау бойынша жоғары көрсеткіштер бұл салаларға қаражат құюды жалғастыру қажет екендігін айтады, бірақ жоғары баға алған санаттар бойынша әлсіз жерлер де атап өтіледі. Білім беру санаты бойынша мәnniң төмендеуі үшінші білім беру ұйымдарына түсудің төмен қарқынына байланысты. Жастардың едәуір бөлігі дұрыс тамақтанып, салауатты өмір салтын ұстану маңызды деп ойлағанымен, Қазақстан денсаулық санаты бойынша 31 елдің арасында Иордания, Қытай және Вьетнам секілді елдерге орын беріп, 20-шы болып тұр. Бұл Қазақстанға ахуалды жақсартуға шаралар қабылдау, оның ішінде жастар арасындағы жарақаттанушылық пен өз-өзіне қол жұмсаушылық деңгейін төмендету қажет екендігін білдіреді. ЖӘИ бағасы жақсартуды қажет ететін бірқатар салаларды айқындайды. Айта кетерлігі, азаматтық белсенділік бойынша Қазақстанның көрсеткіштері төмен болып табылады, және де басқа елдермен салыстырғанда индекс тізімнің төмен бөлігінде орналасқан. «Цифрлық қолданушылардың» болмашы саны, басқа елдермен салыстырғанда, Қазақстанның АКТ бойынша көрсеткішін төмендетеді. Ал қауіпсіздік пен қорғалғандық мәні санат бойынша орташаға жақын болғанымен, Қазақстанның жалпы көрсеткіші табыс деңгейі орташадан жоғары елдер-

ден гөрі, сондай-ақ, табыс деңгейі орташадан төмен және төмен деңгейі бар кейбір елдерден де төмен болып табылады.

Қазақстанға азаматтардың негізгі құқықтарын қорғауға қатысты шаралар қабылдау қажет. Жастармен ұлттық онлайн-кеңестер жастардың өмірі мен шынайы ахуалына шолу болып табылады. Мысалы, жастардың жауаптары ЖӘИ мен ЖДИ-де көрсетілген азаматтық қатысушылықтың төмен көрсеткіштерінің себебіне қосымша дәйектер қосады. Тек болмашы респонденттер саны, үкімет олардың тілектері мен мұқтаждықтарының қамын ойлайды деп санайды, ал жартысы дерлік, жастар қоғамда жетерлікті түрде құрметке ие екендігіне сенбейді. Жалпы құқықтық институттарға жастардың сенімі төмен, респонденттердің үштен бір бөлігі өз пікірлерін көпшілік алдында айта алмаймыз деп санайды, және де волонтерлық қозғалыс пен азаматтық белсенділіктің төмен деңгейі аталып өтілуде.

Жастардың әл-ауқат индексі Қазақстандағы жастардың жағдайына жан-жақты көқарас болып табылады. Алайда, бұл индекс тек жалпы қолайлы көріністі көрсетеді, бірақ санаттар бойынша көрсеткіштерді жақсарту қажет. Қазақстанда, еліміздің жастарының барлығына жағымды әсер ететін саясатты жүзеге асыру есебінен, жастардың әл-ауқат индексінің мәнін жоғарылату әлеуеті жеткілікті.

Жастардың әл-ауқаты мен дамуының халықаралық индекстерін есептеуге қатысу тәжірибесі «Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін әзірлеуде есепке алынды, және де «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы мен Қазақстандағы ЮНИСЕФ өкілділігінің бірлескен жұмысының нәтижесі болып табылады. Осылайша, өңірлік деңгейде жастар саясатының іске асырылуының мониторингі мен талдауын жүргізуге мүмкіндік беретін құрал пайда болды, әрі ол барлық МЖС институттарының қызметін, сонымен қатар жастар саясаты саласындағы жобалар мен бағдарламаларды бағалау жүйесін әзірлеу үшін негіз болады.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін есептеуге өңірлердің қатысуы

2016 жылы жастардың әл-ауқат индексі сынамалы түрде Қазақстанның бірнеше өңірлерінде есептелетін болады. Сонымен бірге, сынамалы өңірлер үшін «Жастарға мейірімді мекен» жастардың бірыңғай әл-ауқаты индексіне сәйкес келтірілетін, барлық жастар саясаты институттарының тиімділік көрсеткіштері әзірленетін болады. Сондай-ақ, бүгінгі таңда жастар саясатының түйінді субъектісі болып табылатын және жастарға деген атаулы көзқарасты қамтамасыз етуге, жастардың өзін-өзі басқару мен өзін-өзі ұйымдастыруын белсендендіру алаңын және шарттарын құруға бағытталған, жастар ресурстық орталығының тиімді моделі енгізілетін болады. Жастар ресурстық орталықтарының қызметін және олардың қызмет бағыттарын бағалау жүйесі де

жастардың әл-ауқат индексіне сәйкес келтірілетін болады, бұл жастар саясатын іске асыруға жауапты мемлекеттік органдарға да, жастар ресурстық орталықтарының қызметкерлеріне де жастар ортасындағы ахуалдың өзгеруіне икемді әрі тиімді жауап беруге мүмкіндік береді. Бұл жастар саясатын іске асырылуының мониторингі мен талдауында және оның тиімділігін жоғарылатуда жүйелік тәсілді жүзеге асыруға, жастар саясатының барлық қатысушылары үшін әрбір жас адам маңызды әрі өзінің дамуы мен әл-ауқаты үшін қажеттінің барлығына ала алатындай, мақсаттар мен нәтижелердің бірыңғай көрінісін қалыптастыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

2017 жылдан бастап аталмыш жұмысқа Қазақстанның барлық өңірлерін қосу жоспарлануда.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің құрамы

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің құрамына 5 бағыт бойынша көрсеткіштер кіреді, олар өз кезегінде қосалқы индексстерге дестеледі: экономикалық әл-ауқат, денсаулық және салауатты өмір салты, білім және бос уақыт, қауіпсіздік

және қорғалғандық, оң үлес қосу және қатысу. Көрсеткіштер статистикалық мәліметтер мен әлеуметтік сауалнамалардың нәтижелері болып табылады. 2-кестеде ақпарат көзі мен мәліметтерді ұсынуға жауапты құрылымдар көрсетілген.

2-кесте.

«Жастарға мейірімді мекен» өңірлердегі жастардың әл-ауқат индексі

Қосалқы индекс	1. Экономикалық әл-ауқат		
№	Индикатордың атауы	Ақпарат көзі	Жауапты құрылымдар
Нәтиже	1.1. Жастар дербес баспана мен өмірге қол жеткізе алады		
1	Есептік кезеңдегі баспанамен қамтамасыз етілген жастардың %-ы (баспана сұраған жастардың жалпы санынан)	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	«Дипломмен ауылға» жобасының шеңберінде баспана алуға несие алған жастардың %-ы мен үлесі	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	ТҮҚЖБ, «ҚИК» ИҰ» АҚ, «Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры желілері бойынша баспана алуға несие алған жастардың %-ы мен үлесі	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
4	Жастардың баспанамен (жалға алынған, жеке меншік) қамтамасыз етілуі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	1.2. Жастар жұмысқа орналаса алады		
1	Жастардың жалпы санынан NEET жастарының үлесі (15-28 жас аралығы)	Статистикалық мәліметтер	ҚР Статистика комитеті
2	«Жасыл Ел» бағдарламасы шеңберінде тартылған жастардың %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі	Статистикалық мәліметтер	ҚР Статистика комитеті
4	Жастардың өз мансабын еркін таңдау мүмкіндігі	Әлеуметтік сауалнама (Сіз өз мансабыңызды еркін таңдай алам деп санайсыз ба?)	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
5	Жастардың жұмысты ерікті таңдауындағы кедергілер	Әлеуметтік сауалнама (Сіздің мансабыңызды еркін таңдауда қандай кедергілер бар?)	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	1.3. Жастар өз кәсіпкерлігін бастай алады		
1	Нәтижелі жұмыс басты жастардың саны және %-ы	Статистикалық мәліметтер	ҚР Статистика комитеті

2	Кәсіпкерлік негіздерін оқыған, сертификатталған жас кәсіпкерлердің саны және %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жастар арасындағы кәсіпкерлік белсенділіктің деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	1.4. Жастар кедейліктен және табыстың төмен деңгейінен еркін, үй шаруашылығында тұрады		
1	Жастар кедейліктен еркін	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
2	Материалдық әл-ауқаты деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Қосалқы индекс	2. Денсаулық және салауатты өмір салты		
№	Индикатордың атауы	Ақпараткөзі	Жауапты құрылымдар
Нәтиже	2.1. Жастар ақыл-ойы және физикалық тұрғыда сау		
1	Туберкулезден өлу деңгейінің төмендеуі: бір жыл ішіндегі жаңа жағдайлардың саны 100 000 жастар арасындағы ауруға шалдығу 100 000 жастар арасындағы жаңа жағдайлар саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Мүмкіндіктері шектеулі жастардың үлесі	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	100 000 жастар арасындағы өз-өзіне қол жұмсаудан өлу коэффициенті	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
4	Жастарды салауатты өмір салтына нұсқау	Әлеуметтік сауалнама Сіз төмендегі тұжырымдармен келісесіз бе: (Мүлдем келіспеймін/ Бүтіндей келіспеймін/ Жартылай келісемін/ Толығымен келісемін/ Жауап беруге қиналамын) «Мен үшін қазір дұрыс тамақтану және салауатты өмір салты маңызды»	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері

5	Жастар арасындағы күйзелістің деңгейі	Әлеуметтік сауалнама Сіз төмендегі тұжырымдармен келісесіз бе: (Мүлдем келіспеймін/ Бүтіндей келіспеймін/ Жартылай келісемін/ Толығымен келісемін/Жауап беруге қиналамын) «Менің өмірім күйзеліске толы»	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	2.2. Жастар жыныстық тұрғыда сау		
1	АИВ-індеті бар жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Жыныстық жолмен жұқтырып алған жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жастар арасында түсік жасату саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
4	Жас отбасылар арасындағы ажырасу саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
Нәтиже	2.3. Жас адамдар физикалық тұрғыда белсенді		
1	Спорттық алаңдардың саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Спорттық секцияларға баратын жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жастар спорттық секцияларға жиі барады (аптасына кемінде 3 рет)	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
4	Жастар спортпен тұрақты түрде шұғылданады (күн сайын кемінде 1 сағат)	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	2.4. Жастар есірткіге, алкогольге, шылым шегуге қатысты дұрыс таңдау жасайды		
1	Есірткі қолданатын жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Токсикоманиясы бар жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Араққұмар жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
4	Тыйым салынған есірткілерді қолданатын жастардың үлесі	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар

5	Жастар арасындағы шылым шегу	Әлеуметтік сауалнама («Сіз өткен айда шылым шектіңіз бе?» сауалнамаға қатысушылардың пайызы)	ЖРО/ ІЖСБ/ FЗО/ басқа ақпарат көздері
Қосалқы индекс	3. Білім және бос уақыт		
№	Индикатордың атауы	Ақпараткөзі	Жауапты құрылымдар
Нәтиже	3.1. Жастар орта мектепте оқытудың ұлттық стандарттарына қол жеткізеді		
1	ҰБТ-да қажетті ұпай алған оқушылардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Жастардың мектеппен қанағаттанушылығы	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ FЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	3.2. Жастар сапалы кәсіби білім мен даярлық алады		
1	ТКТ бойынша қажетті ұпай алған оқушылардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Жұмысқа орналасқан ТКБ түлектерінің саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
Нәтиже	3.3. Жастар өз келешегіне сенімді		
1	Жастар ертеңгі күніне сенімді	Әлеуметтік сауалнама Ересек бола отырып, Сіздің өміріңіз ата-анаңыздың өмірімен салыстырғанда қандай болады деп ойлайсыз?	ЖРО/ ІЖСБ/ FЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	3.4. Жастар бос уақыты мен көңіл көтеретін іс-шаралардан рахат алады		
1	Шығармашылық үйірмелеріне баратын жастардың %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Бос уақытты өткізу іс-шараларымен қанағаттанушылық деңгейі	Әлеуметтік сауалнама Сіз келесі іс-шараларға қанша рет қатыстыңыз Бос уақытты өткізу іс-шараларына жұмсаған жалпы уақытты бағалау	ЖРО/ ІЖСБ/ FЗО/ басқа ақпарат көздері
Қосалқы индекс	4. Қауіпсіздік және қорғалғандық		
№	Индикатордың атауы	Ақпараткөзі	Жауапты құрылымдар
Нәтиже	4.1. Жастар зорлықтан және зияннан қорғалған		
1	Қылмыстардың құрбаны болған жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар

2	Жетімдер мен ата-ананың камқорлығынсыз қалған балалардың саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Қауіпсіздік мәселелерінде жастардың көңіл-күй деңгейі	Әлеуметтік сауалнама (Жастар өздерін қаншалықты қауіпсіз және қорғалған болып сезінеді)	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	4.2. Жастар кездейсоқ өлім мен жарақаттардан қорғалған		
1	Жазатайым жағдайлардың (жарақаттар, кездейсоқ улану, ЖКО) нәтижесінде қайтыс болғандардың саны және жастардың өлу деңгейі	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
Нәтиже	4.3. Жастар жәбірленуден және кемсітуден қорғалған		
1	Жәбірленген және булингке ұшыраған жастар	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	4.4. Жастар әртүрлі мәдениеттерді, діндерді және елдерді құрметтейді		
1	Кемсітушілікке ұшыраған жастардың саны мен %-ы	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
2	Қазақ тілі мен мәдениетін білу деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
3	Отансүйгіштік деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
4	Жастардың діндік ахуалмен қанағаттанушылық деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
5	Ауызбіршілік деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
6	Өткізіліп жатқан мемлекеттік жастар саясатымен қанағаттанушылық деңгейі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Қосалқы индекс	5. Оң үлес қосу және қатысу		
№	Индикатордың атауы	Ақпараткөзі	Жауапты құрылымдар
Нәтиже	5.1. Жастар қоғамның белсенді мүшелері		
1	Әрекет ететін жастар ұйымдарының саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Волонтерлық қозғалыспен айналысатын жастардың саны мен %-ы (айына 1 реттен көп)	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Балаларға және жастарға қызметтер ұсынатын ҮЕҰ саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар

Нәтиже	5.2. Жастар шешім қабылдау үдерісіне тартылған		
1	Барлық деңгейдегі мәслихаттардың жас депутаттарының саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Жас мемлекеттік қызметкерлердің саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жетекші лауазымдағы жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
4	Жастар кеңестерінің (ЖІК) және мектеп кеңестерінің саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
Нәтиже	5.3. Жастар шешім қабылдайтын адамдардың оларға құлақ салғандарын сезінеді		
1	Қоғамдық кеңестердің жұмысына қатысатын жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	БӘЖ жұмысына қатысатын жастардың саны мен %-ы	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
3	Жастар қабылданатын шешімдерге ықпалын тигізе алады	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері
Нәтиже	5.4. Жастар қылмыс жасаудан және қоғамға қарсы мінез-құлықтан ерікті жолды таңдайды		
1	Жастар жасаған, тіркелген қылмыстардың саны	Мекемелік статистикалық мәліметтер	Жергілікті атқарушы органдар
2	Жастардың әлеуметтік институттарға деген сенім дәрежесі	Әлеуметтік сауалнама	ЖРО/ ІЖСБ/ ҒЗО/ басқа ақпарат көздері

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің таңдап алынған индикаторлардың негіздемесі

Ұсынылатын жүйеде статистикалық мәліметтер мен әлеуметтік зерттеулердің нәтижелері пайдаланылады. Индикаторларды таңдау кезінде мониторинг пен талдауға деген әртүрлі тәсілдерді тәжірибе жүзінде қолданудың қазақстандық та, халықаралық та тәжірибесі пайдаланылған.

Өңірдегі жастардың жағдайына мониторинг пен талдау жүргізу жүйесі мынадай өзара байланысты және өзара толықтырушы құрамдастарды қамтиды:

1. Жастардың құқықтарының іске асырылуында жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қызметін бағалау.

Бағалау жүйесіне қосылған индикаторлар өңірдегі жергілікті үдерістерді және жастар мен олардың отбасыларының құқықтарын қамтамасыз ету жүйесін талдауға арналған. Бағалаудың түйінді құрамдасы болып өңірлердің статистикалық мәліметтерді жинау және талдау бойынша және басқарушылық шешімдерді қабылдауда талдамалық ақпаратты пайдалану бойынша әлеуетін нығайту болып табылады. Сонымен қатар, бағалау басымдықтарды айқындауға мүмкіндік береді: жаңа іс-әрекеттер жоспарын әзірлеу және жастардың мүдделері мақсатында қазіргі саясатты түзету; жастардың мұқтаждықтары мен құқықтарына жауап беретін құрылым мен үдерістердегі өзгерістер; қоғамның жергілікті өзін-өзі басқару органдары арасында жастардың құқықтары туралы хабардарлық деңгейін жоғарылату. Бағалаудың маңызды мәні мынада – жергілікті билік органының түрлі бөлім өкілдерін жастардың құқықтарын өзектендіру мақсатында, сондай-ақ жастардың құқықтарының іске асырылуын үйлестіруді қамтамасыз ету үшін саясатты әзірлеу үдерісінде біріктіру мүмкіндігі болып табылады.

Билік органдарының қызметін бағалау индикаторлары мындай салаларды сипаттайды:

- жастардың кең ауқымын үдеріске қатысуға тарту үшін жергілікті бағдарламаларды әзірлеу;
- әлеуметтік қызметтер және қорғау;
- білім;
- демалыс және спорт;
- көлік;
- қоршаған орта;
- денсаулық сақтау;
- қалалық жоспарлау;
- төтенше жағдайлардағы дайындық пен оларға жауап қайтару.

2. *Салалық бағдарламалар мен іс-әрекеттер жоспарларының нәтижелерін бағалау.*

Бұл индикаторлар жүйесі талдауды жақсартуға, өңірлік деңгейде шешімдер қабылдау және мәліметтерді салыстыру мен талдау арқылы жоспарлау үдерісін қамтамасыз ету әрі өңірлік жұмыс жоспарларын әзірлеу мақсатында мәліметтерді түсіндіру, тарату және пайдалану.

Индикаторлар мынадай сыншарттар мен жағдайларға сәйкес болып табылады:

- аса дәл анықтамасы бар (тізімге қосу/тізімнен алып тастаумен қоса, алымы/бөлімі, мөлңметтерге қатысты жасы немесе жас кезеңі және т.с.с.);

- сенімді мәліметтер көзі бар;
- мониторинг жүргізілетін, барлық қалалар мен аудандарда белгілі бір уақыт аралығында қолжетімді әрі тұрақты болып табылады;
- түсіндірілуі біркелкі;
- мамандар, лауазымдық тұлғалар мен жалпы тұрғындар үшін түсінікті болып табылады.

Индикаторлар негізгі төрт облыстар бойынша топтастырылған: денсаулық; қауіпсіздік және қоршаған орта; әлеуметтік теңдік; білім. 3-кестеде әрбір индикаторды таңдаудың негізделуі берілген.

3. *Жастарға қатысты өңірдің ынтымақтастығы туралы олардың пікірін бағалау*

Аталмыш бағалау түрі 14-28 жас аралығындағы жастар арасындағы сауалнамаларға негізделген. Сұрақтар мынадай салалар бойынша әзірленген:

- Баспана
- Жұмысқа орналасу
- Кәсіпкерлік
- Әл-ауқаттылық
- Денсаулық
- Спорт
- Білім
- Көңіл-күй, қанағаттанушылық
- Қауіпсіздік
- Азаматтық белсенділік
- Отансүйгіштік
- Мәдени тұрғыдан даму

Әлеуметтік зерттеу жүргізетін ұйымға қойылатын талаптар:

1. Ұйым басшысының әлеуметтік білімі болуы тиіс.
2. Ұйым басшысы немесе жетекші қызметкерлер халықаралық кәсіби одақтардың (ESOMAR, ISA, WAPOR және т.б.) мүшелері болуы тиіс.
3. Ұйым қызметкерлерінің әлеуметтік білімі, ғылым докторлары, кандидаттары, магистрлер немесе Ph.D докторлар дәрежелері болуы тиіс.
4. Ұйым қызметкерлерінің әлеуметтік зерттеулердің нәтижелері бойынша жарияланымдары болуы тиіс.
5. Штаттағы қызметкерлердің кемінде 70-80% – әлеуметтанушылар.
6. SPSS 21 нұсқасындағы лицензиялық бағдарламаның болуы.
7. Ұйым қызметкерлерінің әлеуметтік зерттеулерді жүргізудегі кемінде 3 жыл тәжірибесі болуы.

3-кесте.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің таңдап алынған индикаторлардың негіздемесі

Қосалқы индекс	Экономикалық әл-ауқат	
№	Индикатордың атауы	Индикатордың мәні мен рөлі
Нәтиже	1.1. Жастар дербес баспана мен өмірге қол жеткізе алады	
1	Есептік кезеңдегі баспанамен қамтамасыз етілген жастардың %-ы (баспана сұраған жастардың жалпы санынан)	Баспана сұраған жастардың жалпы санынан баспанамен қамтамасыз етілген жастардың пайызы баспанадағы мұқтаждықты қанағаттандырудың бір аспектісін сипаттайды. Сондай-ақ, бұл көрсеткіш бойынша баспана сұраған адамдардың оны алу жылдамдығы туралы тұжырымдауға болады.
2	«Дипломмен ауылға» жобасының шеңберінде баспана алуға несие алған жастардың %-ы мен үлесі	«Дипломмен ауылға» жобасы өңірлердің дамуында маңызды рөл атқарады. Жас маман үшін баспана алу өңірде қалу туралы шешім қабылдау үшін негіз болып табылады. «Дипломмен ауылға» жобасының шеңберінде баспана алуға несие алған жастардың %-ы мен үлесі бағдарламаға қатысатын жас мамандардың баспанадағы мұқтаждықтарының қанағаттандырылу дәрежесін сипаттайды.
3	ТҮҚЖБ, «ҚИК» ИҰ» АҚ, «Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры желілері бойынша баспана алуға несие алған жастардың %-ы мен үлесі	Несие алуға өтінім берген жастардан баспана алуға несие алған жастардың пайызы мен үлесі баспананы несиеге алуға ниетті жастардың арасында өз баспанасын алудағы мұқтаждықтарының қанағаттандырылу дәрежесін сипаттайды. Сондай-ақ, жастар үшін ипотекалық баспананың қолжетімдігін бағалауға болады.
4	Жастардың баспанамен (жалға алынған, жеке меншік) қамтамасыз етілуі	Әлеуметтік зерттеу жалпы жастардың жеке баспанамен қамтамасыз етілуін анықтауға мүмкіндік береді, бұл олардың дербестік дәрежесін және ата-аналарынан не туыстарынан тәуелсіздігін сипаттайды.
Нәтиже	1.2. Жастар жұмысқа орналаса алады	
1	Жастардың жалпы санынан NEET жастарының үлесі (15-28 жас аралығы)	NEET санатына ешқайда оқымайтын, ешқайда жұмыс істемейтін, біліктілігін арттырмайтын және де қалыптасқан жағдайды өзгертуге талпынбайтын жастар жатады. Бұл жастар үшін оны әлеуметтендіруге бағытталған арнайы бағдарламалар мен жобалар қажет. аталмыш индикатор өңірлік және республикалық деңгейде есептеледі, және де жастардың әлеуметтену дәрежесін бағалауға мүмкіндік береді.
2	«Жасыл Ел» бағдарламасы шеңберінде тартылған жастардың %-ы	«Жасыл Ел» бағдарламасы жастардың еңбек және экологиялық тұрғыдан тәрбиеленуіне септігін тигізеді, жастарды жазғы уақытта уақытша жұмыспен қамтамасыз етеді. Индикатор бұл бағдарламаға жастардың тартылуын сипаттайды.
3	Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі	Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі белгілі бір күні, есептік кезеңнің аяғында еңбек биржасында тіркелген, жұмыссыз жастардың үлесін көрсетеді. Жастардың жұмысбастылығының шынайы көрінісін алу үшін, бұл индикаторды NEET жастарының үлесімен бірге қарастырған жөн.

4	Жастардың өз мансабын еркін таңдау мүмкіндігі	Жастардың өз мансабын еркін таңдау мүмкіндігі бойынша әлеуметтік зерттеулер жастардың өз кәсіптерін таңдауы әрі өз әлеуеттерін іске асыруы үшін жағдайлардың жасалуын субъективті бағалауға мүмкіндік береді.
5	Жастардың жұмысты ерікті таңдауындағы кедергілер	Жастардың жұмысты ерікті таңдауындағы кедергілер бойынша әлеуметтік зерттеулер аталмыш ахуал салаларын айқындауға және жақсарту бойынша іс-шараларды алға қоюға мүмкіндік береді.
Нәтиже	1.3. Жастар өз кәсіпкерлігін бастай алады	
1	Нәтижелі жұмыс басты жастардың саны және %-ы	Нәтижелі жұмыс басты жастардың саны мен пайызы туралы статистикалық мәліметтер оның қоғамдық өндірістегі жұмысбастылығын көрсетеді. Индикатор жастардың әлеуметтену ауқымын – оқыған және жұмысқа орналасқан жастардың саны мен пайызын бағалауға мүмкіндік береді.
2	Кәсіпкерлік негіздерін оқыған, сертификатталған жас кәсіпкерлердің саны және %-ы	Индикатор жастар ортасында кәсіпкерліктің дамуу үшін жасалған жағдайларды сипаттайды.
3	Жастар арасындағы кәсіпкерлік белсенділіктің деңгейі	Жастар арасындағы кәсіпкерлік белсенділіктің деңгейі бойынша әлеуметтік зерттеу кәсіпкерлікпен айналысатын жастардың пайызын анықтауға көмектеседі. Бұл жастардың әлеуметтену, даму, дербес болу деңгейін бағалау үшін маңызды болып табылатын индикатор.
Нәтиже	1.4. Жастар кедейліктен және табыстың төмен деңгейінен еркін, үй шаруашылығында тұрады	
1	Жастар кедейліктен еркін	Әлеуметтік зерттеулердің негізіндегі индикатор жастардың материалдық тәуелсіздігін бағалауға көмектеседі.
2	Материалдық әл-ауқаты деңгейі	Әлеуметтік зерттеулердің негізіндегі индикатор жастардың өмір сүру деңгейін бағалауға көмектеседі, ол жас адамның өзіндік көзқарасын ғана емес, ата-анасының не туыстарының қолдауында қамтуы мүмкін.
Қосалқы индекс	2. Денсаулық және салауатты өмір салты	
№	Индикатордың атауы	Индикатордың мәні мен рөлі
Нәтиже	2.1. Жастар ақыл-ойы және физикалық тұрғыда сау	
1	Туберкулезден өлу деңгейінің төмендеуі: бір жыл ішіндегі жаңа жағдайлардың саны 100 000 жастар арасындағы ауруға шалдығу 100 000 жастар арасындағы жаңа жағдайлар саны	Туберкулезден өлу деңгейінің төмендеуі жастардың физикалық тұрғыдан дамуы үшін жағдайлардың, жастарға медициналық қызмет көрсету сапасының жақсаруы туралы мәлімет береді.
2	Мүмкіндіктері шектеулі жастардың үлесі	«Мүмкіндіктері шектеулі жастардың үлесі» индикаторы ерекше назарға және қолдауға мұқтаж жастардың пайызын бағалауға мүмкіндік береді.

3	100 000 жастар арасындағы өз-өзіне қол жұмсаудан өлу коэффициенті	Жастар арасындағы өз-өзіне қол жұмсаудан өлу коэффициенті жастардың психологиялық денсаулығының, олардың тұрақты өмірлік ұстанымының маңызды көрсеткіші болып табылады.
4	Жастарды салауатты өмір салтына нұсқау	Индикатор жастардың салауатты өмір салтына талпынысын сипайттайды, ол әрбір адамның өзін-өзі табысты іске асыруының, жалпы салауатты ұлттың қалыптасуының негізі болып табылады.
5	Жастар арасындағы күйзелістің деңгейі	Күйзеліс деңгейі жастар арасындағы эмоционалдық тұрақтылықтың, ертеңгі күнге деген сенімділіктің дәрежесін анықтайды.
Нәтиже	2.2. Жастар жыныстық тұрғыда сау	
1	АИВ-індеті бар жастардың саны мен %-ы	Индикаторлар жастардың жыныстық тұрғыдан даму деңгейін көрсетеді, аталған сұрақтардағы медициналық-педагогикалық іс-шаралардың тиімділігін сипайттайды.
2	Жыныстық жолмен жұқтырып алған жастардың саны мен %-ы	
3	Жастар арасында түсік жасату саны	
4	Жас отбасылар арасындағы ажырасу саны	Толыққанды отбасы физикалық, психикалық, эмоционалдық және интеллектуалдық тұрғыда даму үшін жағдайлар жасалатын орта болып табылады. Жастар арасындағы ажырасулардың саны жастар арасындағы отбасылық тәрбиелену деңгейін, отбасылық құндылықтарды ұстану деңгейін сипаттайды.
Нәтиже	2.3. Жас адамдар физикалық тұрғыда белсенді	
1	Спорттық алаңдардың саны	Дамыған спорттық инфрақұрылым салауатты өмір салтына қызығушылықтың жоғарылауына және спортпен шұғылданатын жастардың санының артуына сетігін тигізеді.
2	Спорттық секцияларға баратын жастардың саны мен %-ы	Аталған индикатордың шеңберінде спортпен шұғылданатын жастардың пайызын бағалауға және жастардың физикалық белсенділігінің деңгейін қадағалауға мүмкіндік беріледі.
3	Жастар спорттық секцияларға жиі барады (аптасына кемінде 3 рет)	Аптасына кемінде 3 рет спорттық секцияларға бару жастар арасында спортпен шұғылдану деңгейін бағалауға мүмкіндік береді.
4	Жастар спортпен тұрақты түрде шұғылданады (күн сайын кемінде 1 сағат)	«Спортпен тұрақты түрде шұғылдану (күн сайын кемінде 1 сағат)» индикаторы жастардың салауатты өмір салтына деген қарым-қатынасын бағалауға мүмкіндік береді.
Нәтиже	2.4. Жастар есірткіге, алкогольге, шылым шегуге қатысты дұрыс таңдау жасайды	
1	Есірткі қолданатын жастардың саны мен %-ы	Бүкіл әлемде қоғам араққұмарлық, есірткі қолдану, таксикомания секілді әлеуметтік емес құбылыстармен күресі келеді. Араққұмар, есірткі және улағыш заттарды қолданатын жастардың санының өсуі қоғамның психологиялық және физикалық денсаулығының төмендеуі туралы мәлімет береді.

2	Токсикоманиясы бар жастардың саны мен %-ы	
3	Араққұмар жастардың саны мен %-ы	
4	Тыйым салынған есірткілерді қолданатын жастардың үлесі	
5	Жастар арасындағы шылым шегу	Индикатор жастардың салауатты өмір салтын ұстануға, зиянды әдеттерден құтылуға деген талпынысын көрсетеді.
Қосалқы индекс	3. Білім және бос уақыт	
№	Индикатордың атауы	Индикатордың мәні мен рөлі
Нәтиже	3.1. Жастар орта мектепте оқытудың ұлттық стандарттарына қол жеткізеді	
1	ҰБТ-да қажетті ұпай алған оқушылардың саны мен %-ы	Аталмыш индикатор орта білім беретін мекемелердегі білім сапасын қадағалауға мүмкіндік береді.
2	Жастардың мектеппен қанағаттанушылығы	Индикатор орта білім сапасы туралы қосымша ақпарат алуға көмектеседі.
Нәтиже	3.2. Жастар сапалы кәсіби білім мен даярлық алады	
1	ТКТ бойынша қажетті ұпай алған оқушылардың саны мен %-ы	Аталмыш индикатор шеңберінде кәсіптік білім беру жүйесінің сапасын қадағалауға мүмкіндік туады.
2	Жұмысқа орналасқан ТКБ түлектерінің саны мен %-ы	Түлектердің жұмысқа орналасуы кәсіптік даярлаудағы маңызды аспектілердің бірі және білім беру жүйесінің сапа көрсеткіші болып табылады.
Нәтиже	3.3. Жастар өз келешегіне сенімді	
1	Жастар ертеңгі күніне сенімді	Қазіргі уақытта біз заманауы әлемде өмір сүреміз, ондағы қауіптер көп, сондықтан өзін қорғалған болып сезіну аса маңызды. Аталмыш индикатор жастардың ертеңгі күндегі сенімділігін анықтауға мүмкіндік береді.
Нәтиже	3.4. Жастар бос уақыты мен көңіл көтеретін іс-шаралардан рахат алады	
1	Шығармашылық үйірмелеріне баратын жастардың %-ы	Жастардың тұлға ретінде қосымша дамуы үшін бос уақытты әлеуметтік институттармен, әлеуметтік мәдениетпен өзара байланыста, пайдалы өткізу қажет. шығармашылық үйірмелерге бару жеке қажеттіліктер мен ұмтылыстарды қанағаттандыру нәтижесі болып табылады.
2	Бос уақытты өткізу іс-шараларымен қанағаттанушылық деңгейі	Мәдени іс-шаралар арқылы рухани, эстетикалық, интеллектуалдық даму тәрбиеленеді. Сондықтан өткізілетін мәдени іс-шаралар жастардың қызығушылықтарына жауап беруі қажет.

Қосалқы индекс	4. Қауіпсіздік және қорғалғандық	
№	Индикатордың атауы	Индикатордың мәні мен рөлі
Нәтиже	4.1. Жастар зорлықтан және зияннан қорғалған	
1	Қылмыстардың құрбаны болған жастардың саны мен %-ы	Қауіпсіздік қоғам дамуының маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Жас адамның өміріне қандай да бір қауіптің жоқтығы адам өмірі мен денсаулығына қатысты қауіптерден қорғалу туралы мәлімет береді.
2	Жетімдер мен ата-ананың камқорлығынсыз қалған балалардың саны	Аталмыш индикатор жетімдер мен ата-ананың камқорлығынсыз қалған балаларға назарды күшейту және мемлекеттік қолдаудың қосымша шараларын жасау қажеттілігі бар өңірлерді анықтауға мүмкіндік береді.
3	Қауіпсіздік мәселелерінде жастардың көңіл-күй деңгейі	Аталмыш индикатор өңір жастарының субъективті қауіпсіздік сезімін анықтауға мүмкіндік береді, ол қылмыстардың құрбандары болған жастардың саны мен %-ы бойынша статистика мәліметтеріне қосымша болып табылады.
Нәтиже	4.2. Жастар кездейсоқ өлім мен жарақаттардан қорғалған	
1	Жазатайым жағдайлардың (жарақаттар, кездейсоқ улану, ЖКО) нәтижесінде қайтыс болғандардың саны және жастардың өлу деңгейі	Жазатайым жағдайлардың нәтижесінде қайтыс болғандардың санының өсуі өмірдің түрлі салаларындағы қауіпсіздік мәселелерінің қанағаттанарлықсыз күйі туралы мәлімет береді.
Нәтиже	4.3. Жастар жәбірленуден және кемсітуден қорғалған	
1	Жәбірленген және булингке ұшыраған жастар	Өзін-өзі құрметтеуді, өзін-өзі бағалауды қалыптастыру кезінде отбасы ғана емес, қоршаған құрдастардың да рөлі үлкен. Құрдастарының пікірі бозбалалық шақта маңызды болып келеді және де баланың ұжымдағы мәртебесіне әсер етеді. Индикатор жастардың құрдастары арасындағы қауіпсіздік деңгейін көрсетеді.
Нәтиже	4.4. Жастар әртүрлі мәдениеттерді, діндерді және елдерді құрметтейді	
1	Кемсітушілікке ұшыраған жастардың саны мен %-ы	Индикатор жастардың қандай да бір ұстанымды таңдау және сол ұстанымын ашық ақта алу мүмкіндігінің дәрежесін анықтайды.
2	Қазақ тілі мен мәдениетін білу деңгейі	Қазақ тілі мен қазақ халқының мәдениетін білу еліміздің әрбір азаматының патриоттық парызы болып саналады. Индикатор жастардың қазақ тілі мен мәдениетін білуі негізінде бірігу дәрежесін көрсетеді.
3	Отансүйгіштік деңгейі	Индикатор жастардың өмірлік ұстанымдарының белсенділігін, қоғамдағы өзінің арналуын ұстануын, жастардың Отан алдындағы парыздарын орындау қажеттілігін түсінуін анықтайды.
4	Жастардың діндік ахуалмен қанағаттанушылық деңгейі	Қазіргі уақытта дәстүрлі емес діни ағымдардың дамуы мен өз қатарларына жастарды белсенді тартатын радикалды діни қауымдастықтардың пайда болуы мәселесі аса көкейкесті болып отыр. Индикатор жастардың бұл тақырыпқа тартылу дәрежесін анықтауға мүмкіндік береді, жастар ортасындағы діни ахуалға қатысты шиеленісушілікті субъективті тұрғыдан анықтайды.

5	Ауызбіршілік деңгейі	Индикатор жастарды қандай да бір құндылықтар қаншалықты біріктіретіндіктерін, жастар өздерін ұжымның бір бөлігі ретінде қаншалықты сезінетіндіктерін анықтауға мүмкіндік береді.
6	Өткізіліп жатқан мемлекеттік жастар саясатымен қанағаттанушылық деңгейі	Жастардың пікірлері жастар саясаты институттарына қандай да бір мәселеге назарды шоғырландыруға, өз жұмыстарында қазіргі заманғы жастардың қажеттіліктеріне жауап беруге тырысуға көмектеседі.
Қосалқы индекс	5. Оң үлес қосу және қатысу	
№	Индикатордың атауы	Индикатордың мәні мен рөлі
Нәтиже	5.1. Жастар қоғамның белсенді мүшелері	
1	Әрекет ететін жастар ұйымдарының саны	Индикатор жастардың азаматтық, шығармашылық, кәсіпкерлік белсенділігін, өздігінен ұйымдастырылуға қабілеттілігін сипайттайды.
2	Волонтерлық қозғалыспен айналысатын жастардың саны мен %-ы (айына 1 реттен көп)	Волонтерлықтың дамуы жастардың азаматтық белсенділігінің дәрежесін, оның әлеуметті мәселелерді шешуге кірісуін көрсетеді.
3	Балаларға және жастарға қызметтер ұсынатын ҰЕҰ саны	Индикатор жалпы қоғамның әртүрлі жастар санаттарының әлеуметтенуі үшін жағдай жасау саласындағы азаматтық белсенділігін сипаттайды.
Нәтиже	5.2. Жастар шешім қабылдау үдерісіне тартылған	
1	Барлық деңгейдегі мәслихаттардың жас депутаттарының саны мен %-ы	Индикаторлар жастардың шешімдерді қабылдауға қатысуын сипаттайды, бұл жастар үшін жасалған мүмкіндіктер туралы да, жастардың өздерінің жауапты болуға, көшбасшылық қасиеттерді танытуға, басқарушылық құзыреттерге ие болуға деген дайындығы туралы да мәлімет береді.
2	Жас мемлекеттік қызметкерлердің саны мен %-ы	
3	Жетекші лауазымдағы жастардың саны мен %-ы	
4	Жастар кеңестерінің (ЖІК) және мектеп кеңестерінің саны	
Нәтиже	5.3. Жастар шешім қабылдайтын адамдардың оларға құлақ салғандарын сезінеді	
1	Қоғамдық кеңестердің жұмысына қатысатын жастардың саны мен %-ы	Индикаторлар жастарды толғандыратын мәселелер бойынша өздерінің пікірлерін айта алатын диалогтық алаңдардың болуын да, жастардың өздерінің белсенділігінің дәрежесін, олардың шешім қабылдайтын адамдармен диалогқа бару дайындығын да сипайттайды.
2	БӘЖ жұмысына қатысатын жастардың саны мен %-ы	

3	Жастар қабылданатын шешімдерге ықпалын тигізе алады	Индикатор жастардың олардың өмірінің түрлі салаларын анықтайтын шешімдерге ықпалын тигізе алу қабілеттілігінің субъективті бағасын сипайттайды және статистикалық мәліметтерге маңызды қосымша болып табылады.
Нәтиже	5.4. Жастар қылмыс жасаудан және қоғамға қарсы мінез-құлықтан ерікті жолды таңдайды	
1	Жастар жасаған, тіркелген қылмыстардың саны	Индикатор жастар ортасындағы әлеуметтік шиеленісушіліктің дәрежесін, жастарды әлеуметтендіру жұмысының тиімділігін сипаттайды.
2	Жастардың әлеуметтік институттарға деген сенім дәрежесі	Индикатор жастар ортасындағы әлеуметтік институттарға жалпы сенім білдіруді сипаттайды, қалыптасқан ахуалды жақсартып өзгерту бойынша іс-шаралар қабылауға мүмкіндік береді.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексін есептеу әдістемесі

1-қадам.

Әрбір жеке индекстің мәні әлеуметтік индикаторлардың негізінде есептеледі.

1) Индекстердің есебі мынадай түрде жүргізіледі:

Индекс = Жауаптар(+) - Жауаптар(-), мұнда

Жауаптар (+) – жабық сұрақтар бойынша респонденттердің болымды таңдауларының саны («Иә», «Иә деп ойлаймын», «Қанағатпын», «Толығымен қанағатпын» және т.с.с. болымды жауаптардың барлығы жинақталады);

Жауаптар (-) – жабық сұрақтар бойынша респонденттердің болымсыз таңдауларының саны («Жоқ», «Жоқ деп ойлаймын», «Қанағат емеспін» және т.с.с. болымсыз жауаптардың барлығы жинақталады). «Жауап беруге қиналамын», «Маған бәрібір» сияқты **бейтарап жауаптар** әлеуеті теріс деп болжанады да, болымсыз жауаптармен бірге жинақталады.

2) Индекс әрбір сұрақ, сұрақтар жинағы бойынша мақсатты көрсеткіш ретінде есептеледі және пайыз түрінде көрсетіледі.

3) Әрбір жеке индекстің қорытынды мәні, барлық әлеуметтік индикаторлар бойынша орташа арифметикалық мәні ретінде есептеледі.

Әлеуметтік индекстердің мәні 0-ден бастап 200-ге дейін болуы мүмкін.

2-қадам.

Әрбір жеке индекстің мәні статистикалық индикаторлардың негізінде есептеледі.

1) Әрбір индикатор бойынша есептік кезеңдегі өңірлер қимасындағы мәліметтер жинақталады және бірыңғай салыстырмалы пішінге келтіріледі, яғни үлестер, пропорциялар, меншікті көрсеткіштер есептеп шығарылады.

2) Әрбір индикатор бойынша ең кіші және ең үлкен мәні айқындалады (индикатордың 10 жыл бойғы ең кіші және ең үлкен көрсеткіштері).

3) Сызықтық ауқымдау (немесе кері сызықтық ауқымдау) формуласы пайдаланыла отырып, барлық индикаторлардың пропорциялары сақтала отырып, 0-ден 1-ге дейінгі мәнге келтіріледі.

мұнда,

$$X_i^{(ls)} = \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}$$

X_i – индекс индикаторының ағымдағы мәні

X_{\min} – индекс индикаторының ең кіші мәні

X_{\max} – индекс индикаторының ең үлкен мәні.

4) Әрбір жеке индекстің қорытынды мәні барлық статистикалық индикаторлар бойынша орташа арифметикалық мәні ретінде есептеледі:

$$Index = \frac{I_1 + I_2 + I_3 \dots + I_i}{i}$$

Қабылдануын жақсарту үшін қорытындыны мәнді 100-ге көбейтуге болады. Статистикалық индекстердің мәні 0-ден 100-ге дейін болуы мүмкін.

3-қадам.

Статистикалық мәндермен салыстыру үшін әлеуметтік индикаторлардың негізінде алынған жеке индекстердің мәндері, жоғарыда аталған, сызықтық (кері) ауқымдау рәсімін қолдану және қорытынды мәнге 100-ді қосу арқылы, 0-ден 100-ге дейінгі негізге келтіріледі.

4-қадам.

Әрбір жеке индекстің біріктірілген көрсеткіші әлеуметтік және статистикалық мәндердің орташа арифметикалық мәні ретінде есептеледі.

5-қадам.

Қорытынды біріктірілген индекс барлық жеке индекстердің орташа арифметикалық мәні ретінде есептеледі.

«Жастарға мейірімді мекен» жастардың әл-ауқат индексінің индикаторларын анықтауға арналған әлеуметтік зерттеу сұрақтарының тізбесі

№	Индикаторлар	Сұрақтар
1	Жастардың баспанамен (жалға алынған, жеке меншік) қамтамасыз етілуі	Сіздің баспана жағдайларыңыз қандай? 1. Өзіндік пәтер 2. Үй 3. Жалдамалы баспана 4. Жатақхана 5. Басқасы
2	Жастардың өз мансабын еркін таңдау мүмкіндігі	Сіздің ойыңызша, жастардың табысқа жетуі мен мансаптық өсуі үшін не қажет? 1. Жақсы білімінің болуы(67,8%)* 2. Жоғары біліктілігінің, кәсіби даярлығының болуы(46,0%) 3. Бай ата-анасының болуы(19,6%) 4. Заңды тұрғыдан сауатты болуы(22,6%) 5. Келбеті тартымды болуы (7,2%) 6. Қазақ тілін білуі (7,8%) 7. Қазақ және орыс тілдерін білуі (7,7%) 8. Қазақ, орыс және шетел тілдерін білуі (28,0%) 9. Дарыны, ерекше қабілеттерінің болуы (15,2%) 10. Дене күшінің, ептілігінің болуы(3,8%) 11. Жай ғана жолы болғыш болуы (7,8%) 12. Қажетті байланыстары мен таныстарының болуы(24,1%) 13. Сәтті үйленуі/тұрмысқа шығуы қажет(3,2%) 14. Басқасы (0,3%) * (2016 ж. 2 тоқсандағы сауалнама нәтижелері)

3	Жастардың жұмысты ерікті таңдауындағы кедергілер	<p>Сіздің ойыңызша, еңбек қызметінде бірінші кезекте не маңызды?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сүйікті іспен айналысу 2. Өз қабілеттерін іске асыру 3. Мамандық бойынша білімдерді, біліктерді қолдану 4. Адамдармен тіл табысу 5. Жақсы табыс алу мүмкіндігі 6. Басқасы 7. Жауап беруге қиналамын <p>Сіз жұмыссыз қалған жағдайда, қандай жұмысқа келісуіңіз мүмкін?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тек өз мамандығым бойынша 2. Өз мамандығыма жақын 3. Кез келген жұмысқа 4. Жұмыс табу үшін жаңа мамандық бойынша қайта оқитын боламын 5. Өзімнің ісімді (бизнесімді) ашамын 6. Басқасы 7. Жауап беруге қиналамын 8. <p>Сіздің пікіріңізше, жастардың жұмысқа орналасуындағы негізгі қиындықтар қандай?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жұмыс тәжірибесінің жоқтығы 2. Байланыстардың, таныстардың жоқтығы 3. Жұмыс орындары жоқ 4. Сыбайлас жемқорлық 5. Жастардың үміттері жоғары 6. Мен мұндай мәселеге тап болған жоқпын 7. Мен жұмыс іздей алмаймын 8. Басқасы 9. Жауап беруге қиналамын
4	Жастар арасындағы кәсіпкерлік белсенділіктің деңгейі	<p>Қазіргі уақытта кәсіпкерлік қызметпен айналысасыз ба немесе болашақта айналысуға ниеттісіз бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кәсіпкерлік қызметпен айналысамын 2. Болашақта кәсіпкерлік қызметпен айналысуға ниеттімін 3. Жоқ, айналыспаймын 4. Басқасы
5,6	Материалдық әл-ауқат деңгейі Жастар кедейліктен еркін	<p>Сіздің негізгі табыс көзіңіз қандай?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еңбекақы 2. Кездейсоқ табыстар 3. Жұмыссыздық бойынша жәрдемақы 4. Мүгедектік бойынша жәрдемақы 5. Ата-аналарымның кірісі 6. Күйеуімнің/жұбайымның кірісі 7. Шәкіртақы 8. Басқасы 9. Жауап беруге қиналамын <p>Сіз өзіңіздің материалдық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Кедейдің өмірін» сүремін, тамақтың өзіне ақша жетпейді 2. «Кедейдің өмірін» сүремін, тамаққа ақша әрең жетеді 3. Орташа өмір сүремін, ақша тамаққа және ең қажеттісіне жетеді 4. Біршама тәуір сүремін, көптеген тауарларды сатып алу қиынға соқпайды 5. Материалдық қиындықтарсыз өмір сүремін 6. Жауап беруге қиналамын

7	Жастарды салауатты өмір салтына нұсқау	<p>Сіз өзіңіздің денсаулығыңыздың күйін қалай бағалар едіңіз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Өте жақсы, мүлдем ауырмаймын(23,8%)* 2. Жақсы, сирек ауырамын (44,0%) 3. Қанағат (28,3%) 4. Жаман, жиі ауырамын (2,6%) 5. Өте нашар, жиі әрі ұзақ ауырамын (0,3%) <p>(9) Жауап беруге қиналамын</p> <p>Сіздің елді мекеніңізде көрсетілетін медициналық қызметтердің сапасына қаншалықты қанағаттанасыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Толықтай қанағатпын, мен біздің дәрігерлерге сенемін(25,5%)* 2. Жартылай қанағатпын, білікті дәрігерлер мен медициналық қызметкерлер кездеспейді (51,1%) 3. Мүлдем қанағаттанбаймын, бізде өз ісінің нағыз маманын табу қиын(19,4%) <p>(9) Жауап беруге қиналамын</p> <p>Өзіңіздің бос уақытыңызды қалай өткізесіз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Үйде отырамын, теледидар көремін немесе компьютерлік ойындар ойнаймын 2. Достарыммен серуендеймін 3. Спортпен шұғылданамын 4. Бос уақытым жоқ <p>Дұрыс тамақтану режимін ұстанасыз ба?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иә 2. Кейде, реті келгенде 3. Жоқ <p>*(2016 ж. 2 тоқсандағы сауалнама нәтижелері)</p>
8	Күйзеліс деңгейі	<p>Сізде күйзелісті тудыратын себептерді атаңыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қаржылық қиындықтар 2. Ұжымдағы, достарыммен қиындықтар 3. Отбасымдағы қиындықтар 4. Жалғыздық 5. Оқудағы, жұмыстағы қиындықтар 6. Күйзелісті жағдайлар болмайды 7. Басқасы
9	Жастар спорттық секцияларға жиі барады (аптасына кемінде 3 рет)	<p>Соңғы аптада Сіз қандай да бір қарқынды дене белсенділігімен айналыстыңызба (мысалы, жүгіру, футбол, аэробика, велосипед тебу)?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бір рет(23,1%)* 2. Екі-үш рет(32,8%) 3. Күн сайын(18,2%) 4. Бір рет те емес(22,7%) 5. Басқасы <p>*(2016 ж. 2 тоқсандағы сауалнама нәтижелері)</p>
10	Жастар спортпен тұрақты түрде шұғылданады (күн сайын кемінде 1 сағат)	<p>Спорттық нысандарға қаншалықты жиі барасыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аптасына екі рет және одан көп 2. Айына үш-төрт рет 3. Айына бір рет 4. Жылына 1 реттен аз 5. Спорттық нысандарға бармаймын 6. Басқасы

11	Жастар арасындағы шылым шегу	<p>Сіз шылым шегесіз бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иә 2. Жоқ <p>Қаншалықты жиі шылым шегесіз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тұрақты түрде, күн сайын 2. Аптасына бірнеше рет 3. Айына бірнеше рет 4. Айына бір реттен аз 																																																																		
12	Жастардың мектеппен қанағаттанушылығы	<p>Сіз оқитын мектепке деген өзіңіздің қарым-қатынасыңызды атаңыз</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мен оқитын мектеп маған ұнайды 2. Кәдімгі мектеп, басқаларынан жақсы да емес, жаман да емес 3. Мен оқитын мектеп маған ұнамайды 4. Басқасы <p>Сіздің мектебіңіздегі оқу жағдайларына қаншалықты қанағаттанасыз ? Әрбір жол бойынша жауап беріңіз.</p> <table border="1" data-bbox="496 769 1472 1645"> <thead> <tr> <th></th> <th>Толықтай қанағаттын</th> <th>Жартылай қанағаттын</th> <th>Жартылай қанағат емеспін</th> <th>Қанағат емеспін</th> <th>Жауап беруге қиналамын</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Мектептегі бос уақытты өткізуді ұйымдастыру</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Тәртіп</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Жоғары оқу орындарына оқуға түсуге дайындау</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Кабинеттердің күйі мен ресімделуі, орынжайлардың жөнделуі мен безендендірілуі</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Жақсы материалдық-техникалық қоры (кабинеттердің жабдықталуы, техникалық жарақтандырылуы, спорттық құрал-саймандар және т.с.с.)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Заманауи компьютерлік жабдық, Ғаламторға шығу мүмкіндігі</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Пәндерді оқытуы</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> </tbody> </table>		Толықтай қанағаттын	Жартылай қанағаттын	Жартылай қанағат емеспін	Қанағат емеспін	Жауап беруге қиналамын	Мектептегі бос уақытты өткізуді ұйымдастыру	1	2	3	4	9	Тәртіп	1	2	3	4	9	Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1	2	3	4	9	Жоғары оқу орындарына оқуға түсуге дайындау	1	2	3	4	9	Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру	1	2	3	4	9	Кабинеттердің күйі мен ресімделуі, орынжайлардың жөнделуі мен безендендірілуі	1	2	3	4	9	Жақсы материалдық-техникалық қоры (кабинеттердің жабдықталуы, техникалық жарақтандырылуы, спорттық құрал-саймандар және т.с.с.)	1	2	3	4	9	Заманауи компьютерлік жабдық, Ғаламторға шығу мүмкіндігі	1	2	3	4	9	Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар	1	2	3	4	9	Пәндерді оқытуы	1	2	3	4	9
	Толықтай қанағаттын	Жартылай қанағаттын	Жартылай қанағат емеспін	Қанағат емеспін	Жауап беруге қиналамын																																																															
Мектептегі бос уақытты өткізуді ұйымдастыру	1	2	3	4	9																																																															
Тәртіп	1	2	3	4	9																																																															
Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1	2	3	4	9																																																															
Жоғары оқу орындарына оқуға түсуге дайындау	1	2	3	4	9																																																															
Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру	1	2	3	4	9																																																															
Кабинеттердің күйі мен ресімделуі, орынжайлардың жөнделуі мен безендендірілуі	1	2	3	4	9																																																															
Жақсы материалдық-техникалық қоры (кабинеттердің жабдықталуы, техникалық жарақтандырылуы, спорттық құрал-саймандар және т.с.с.)	1	2	3	4	9																																																															
Заманауи компьютерлік жабдық, Ғаламторға шығу мүмкіндігі	1	2	3	4	9																																																															
Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар	1	2	3	4	9																																																															
Пәндерді оқытуы	1	2	3	4	9																																																															
13	Жастар ертеңгі күніне сенімді	<p>Сіздің ойыңызша, елімізде жастардың өмірлік жоспарларының іске асырылуына не кедергі келтіреді? (Бірнеше жауап беруге болады)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аға буын өкілдерінің тарапынан жастарды кемсіту 2. Еңбек нарығында жастардың қажет етілмеуі 3. Қазіргі жастардың менталитеті, төмен белсенділік 4. Еліміздегі жалпы әлеуметтік-экономикалық ахуал 5. Сапалы білімнің қолжетімсіздігі 6. Жастарды қолдау бойынша пәрменді мемлекеттік саясаттың жоқтығы 7. Өз күштерін қайда және қалай қолдануды білмеу 8. Басқасы 																																																																		

14	Бос уақытты өткізу іс-шараларымен қанағаттанушылық деңгейі	<p>Сіздің елді мекеніңізде жастардың бос уақытты өткізуін ұйымдастыруға жеткілікті деңгейде назар аударылады ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иә, жеткілікті 2. Жартылай жеткілікті 3. Жартылай жеткілікті емес 4. Жоқ, жеткіліксіз 5. Жауап беруге қиналамын <p>Сіздің елді мекеніңізде өткізілетін бос уақытты өткізу іс-шараларына қанағаттанасыз ба?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Толықтай қанағатпын 2. Қанағат еместен гөрі, жартылай қанағатпын 3. Қанағаттан гөрі, жартылай қанағат емеспін 4. Мүлдем қанағат емеспін 5. Жауап беруге қиналамын 																														
15	Қауіпсіздік мәселелерінде жастардың көңіл-күй деңгейі	<p>Сіз өзіңіздің жеке қауіпсіздігіңізге сенімдісіз бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иә 2. Жартылай иә 3. Жартылай жоқ 4. Жоқ <p>Сіздің пікіріңізше, өзіңіздің жеке қауіпсіздігіңізге қауіп төндіретін не?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соғыс қаупі 2. Ұлтаралық жанжалдар 3. Лаңкестік 4. Ауаның, судың ластануы 5. Ауыру 6. Жұмыссыздық 7. Басқасы 																														
16	Жәбірленген және булингке ұшыраған жастар	<p>Соңғы үш айда өзіңіздің құрдасыңызға, сыныптасыңызға, достарыңызға қатысты физикалық немесе өзге зорлық көрсетудің қаншалықты жиі куәсі болдыңыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жиі 2. Кейде 3. Ешқашан <p>Сіздің құрдасыңызға қатысты физикалық немесе өзге зорлық көрсету жасаған кім?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ата-анасы 2. Мұғалім 3. Сыныптас 4. Құрдас 5. Басқасы 																														
17	Кемсітушілікке ұшыраған жастардың саны мен %-ы	<p>Соңғы бес жылда Сіздің ... себепті жағымсыз қарым-қатынаспен қаншалықты жиі ұшырадыңыз?</p> <table border="1" data-bbox="496 1756 1472 1993"> <thead> <tr> <th></th> <th>Әрдайым</th> <th>Жиі</th> <th>Кейде</th> <th>Сирек</th> <th>Анда-санда</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ұлтыңыз бойынша</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Діни сенімдеріңіз бойынша</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Саяси көзқарастарыңыз бойынша</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Әлеуметтік мәртебеңіз бойынша</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>		Әрдайым	Жиі	Кейде	Сирек	Анда-санда	Ұлтыңыз бойынша	1	2	3	4	5	Діни сенімдеріңіз бойынша	1	2	3	4	5	Саяси көзқарастарыңыз бойынша	1	2	3	4	5	Әлеуметтік мәртебеңіз бойынша	1	2	3	4	5
	Әрдайым	Жиі	Кейде	Сирек	Анда-санда																											
Ұлтыңыз бойынша	1	2	3	4	5																											
Діни сенімдеріңіз бойынша	1	2	3	4	5																											
Саяси көзқарастарыңыз бойынша	1	2	3	4	5																											
Әлеуметтік мәртебеңіз бойынша	1	2	3	4	5																											

18	Қазақ тілі мен мәдениетін білу деңгейі	<p>Қазақ тілін үйрену кезінде қандай қиындықтарға тап болдыңыз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Әлсіз әдістеме 2. Сапалы материалдардың жоқтығы 3. Оқытушылардың кәсіпқой еместігі 4. Жеке ыңғайдың жоқтығы 5. Ыңғайсыз уақыт 6. Жеткіліксіз интерактивтілік 7. Басқасы
19	Отансүйгіштік деңгейі	<p>Сіздің ойыңызша, қазақстандық отансүйгіштіктің негізі бірінші кезекте неде?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қазақстан халқының өзін бір үлкен отбасы ретінде сезінуі 2. Өзінің туған өлкесін, оның тарихы мен мәдениетін білу 3. Адал еңбек ету, кәсіпкерлікті дамыту 4. Әскерге бару 5. Қоғамдық қызмет, қоғамдық белсенділік 6. Отбасын құру, Қазақстанда өмір сүруді жоспарлау 7. Қазақстандық заңнаманы құрметтеу және оны орындау 8. Еліміздің экономикалық және саяси бағдарын білу, оны қолдау 9. Мемлекеттік мүдделерге өкіл бола білу, шетелде, шетелдік меймандар алдында елімізді таныстыра білу 10. Жеке меншіктің, мықты материалдық қордың болуы 11. Басқасы 12. Жауап беруге қиналамын
20	Жастардың діндік ахуалмен қанағаттанушылық деңгейі	<p>Өзіңізді дінге сенетін адам деп санайсыз ба?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мен дінге сенемін, діни қауым өміріне қатысамын, діни нормаларды ұстанамын 2. Мен дінге сенемін, бірақ кейде, тек мерекелерде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды аса сирек ұстанамын 3. Мен дінге сенемін, діни өмірге қатыспаймын 4. Мен дінге сенбеймін, бірақ кейде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды ұстанамын 5. Мен дінге сенбеймін, бірақ дінге сенетіндерді құрметтеймін 6. Мен дінге бейтараппын 7. Мен дінге қарсымын, атеистпін 8. Жауап беруге қиналамын
21	Ауызбіршілік деңгейі	<p>Келесі адамдар топтарының қайсысына Сіз бірінші кезекте ортақтық (бірлік) сезімін сезінесіз?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қазақстан азаматтарына 2. Өз ұлтымның өкілдеріне 3. Өз тілімде сөйлетін адамдарға 4. Өз кәсібімнің адамдарына 5. Өз замандастарыма 6. Өз дінімнің адамдарына 7. Жауап беруге қиналамын
22	Өткізіліп жатқан мемлекеттік жастар саясатымен қанағаттанушылық деңгейі	<p>Еліміздегі саяси өмірге көңіл бөлесіз бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иә, әрдайым көңіл бөлемін(26,4%)* 2. Кейде ғана көңіл бөлемін(51,0%) 3. Мүлдем көңіл бөлмеймін (19,0%) <p>* (2016 ж. 2 тоқсандағы сауалнама нәтижелері)</p>

23	Жастар қабылданатын шешімдерге ықпалын тигізе алады	<p>Сіздің ойыңызша, жастар саясаттың өзгеруіне қандай құралдармен ықпал ете алады?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Өкілдікті органдарды сайлауға қатысу арқылы 2. Демонстрацияларға, митингтерге қатысу арқылы 3. Саяси партиялардың, қоғамдық қозғалыстардың қызметіне қатысу арқылы 4. Жергілікті билік органдарының қызметін жүзеге асыру арқылы 5. Жастардың жұмыс орындары бойынша өзін-өзі басқару органдарына қатысуы арқылы 6. Ешқалай 																																																																																																		
24	Жастардың әлеуметтік институттарға деген сенім дәрежесі	<p>Мынадай әлеуметтік институттарға өзіңіздің сеніміңізді бағалаңыз, мұнда бес ұпайлық меже бойынша, 1 «сенбеймін», ал 5 - «толықтай сенемін». Әрбір жол бойынша жауап беріңіз.</p> <table border="1" data-bbox="496 599 1469 1336"> <thead> <tr> <th></th> <th>Сенбеймін</th> <th></th> <th></th> <th></th> <th>Толықтай сенемін</th> <th>Жауап беруге қиналамын</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Мемлекеттік органдар</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Білім беру ұйымдары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Денсаулық сақтау ұйымдары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Әкімдік</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Халыққа қызмет көрсету орталықтары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Әскер</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Банк жүйесі</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Құқық қорғау органдары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Қоғамдық тамақтану ұйымдары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Дүкендер, сауда орталықтары</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Қоғамдық көлік</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Отбасы</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Достық</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> </tbody> </table>		Сенбеймін				Толықтай сенемін	Жауап беруге қиналамын	Мемлекеттік органдар	1	2	3	4	5	9	Білім беру ұйымдары	1	2	3	4	5	9	Денсаулық сақтау ұйымдары	1	2	3	4	5	9	Әкімдік	1	2	3	4	5	9	Халыққа қызмет көрсету орталықтары	1	2	3	4	5	9	Әскер	1	2	3	4	5	9	Банк жүйесі	1	2	3	4	5	9	Құқық қорғау органдары	1	2	3	4	5	9	Қоғамдық тамақтану ұйымдары	1	2	3	4	5	9	Дүкендер, сауда орталықтары	1	2	3	4	5	9	Қоғамдық көлік	1	2	3	4	5	9	Отбасы	1	2	3	4	5	9	Достық	1	2	3	4	5	9
	Сенбеймін				Толықтай сенемін	Жауап беруге қиналамын																																																																																														
Мемлекеттік органдар	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Білім беру ұйымдары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Денсаулық сақтау ұйымдары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Әкімдік	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Халыққа қызмет көрсету орталықтары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Әскер	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Банк жүйесі	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Құқық қорғау органдары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Қоғамдық тамақтану ұйымдары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Дүкендер, сауда орталықтары	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Қоғамдық көлік	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Отбасы	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Достық	1	2	3	4	5	9																																																																																														

СОДЕРЖАНИЕ

СПИСОК СОКРАЩЕНИЙ	34
ВВЕДЕНИЕ	35
ЧТО ТАКОЕ ИНДЕКС БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	36
ИСТОРИЯ ИНИЦИАТИВЫ РАЗРАБОТКИ ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	37
УЧАСТИЕ РЕГИОНОВ В РАСЧЕТЕ ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	40
СОСТАВ ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	40
ОБОСНОВАНИЕ ВЫБРАННЫХ ИНДИКАТОРОВ ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	45
МЕТОДИКА РАСЧЕТА ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	54
ПЕРЕЧЕНЬ ВОПРОСОВ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИНДИКАТОРОВ ИНДЕКСА БЛАГОПОЛУЧИЯ МОЛОДЕЖИ «ЖАСТАРҒА МЕЙІРІМДІ МЕКЕН»	55

СПИСОК СОКРАЩЕНИЙ

МОН РК - Министерство образования и науки Республики Казахстан

ООН – Организация Объединенных Наций

НИЦ – Научно-исследовательский центр

ЮНИСЕФ – Детский фонд ООН

МРЦ – Молодежный ресурсный центр

УВМП – Управление по вопросам молодежной политики

ОВП – Отдел внутренней политики

ИРМ – Индекс развития молодежи

ИБМ – Индекс благополучия молодежи

Введение

Индекс благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» рассчитывается на региональном уровне и служит для оценки условий, созданных для молодежи в регионе. Оценка – это систематический сбор информации о деятельности в рамках государственной молодежной политики, ее характеристиках и результатах. Оценивание является одной из функций управления и предполагает как контроль за ходом реализации молодежной политики и ее результатами, так и получение новой информации. Расчет индикатора позволяет политикам, работникам молодежного сектора, и молодым людям измерить области улучшений или ухудшений в той или иной сфере через определенный период времени, проанализировать ситуацию и принять взвешенное и обоснованное решение.

Индекс благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» включает в себя пять подиндексов:

- экономическое благополучие;
- здоровье и здоровый образ жизни;
- образование и досуг;
- безопасность и защищенность;
- позитивный вклад и участие.

Подиндексы характеризуют ситуацию в целом, включают в себя данные в совокупности, и подчеркивают объективные изменения (субъективные, если таковое измеряется в показателях) в жизни молодых людей в разные периоды времени. Индекс благополучия молодежи и пять его подиндексов также позволяют сравнить ситуацию в молодежной сфере в разных регионах, что является основой для обсуждения существующих проблем и возможностей, обмена опытом между регионами, мотивирует государственные органы, отвечающие за реализацию молодежной политики, повышать эффективность своей работы.

Что такое индекс благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

Выбранные пять подиндексов включают в себя основные направления государственной молодежной политики, что позволяет говорить об эффективности ее реализации в целом. Также важно, что пять выделенных аспектов соответствуют международным ин-

дексам, измеряющим уровень благополучия и развития молодежи, что позволяет принять участие в сравнительном анализе благосостояния молодежи стран мира.

Таблица 1.

Состав индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

№	Подиндекс	Описание
1	Экономическое благополучие	Молодые люди имеют возможность достичь успеха в сфере трудоустройства, предпринимательства, создания собственного бизнеса. Молодежь достигает социальной независимости через получение доступного жилья, создание возможности для самостоятельного проживания.
2	Здоровье и здоровый образ жизни	Молодые люди физически, умственно, сексуально и эмоционально здоровы. Низкий уровень инфекционных заболеваний, смертности, случаев суицида и употребления нелегальных препаратов.
3	Образование и досуг	Молодые люди достигают успеха посредством формального, дополнительного и неформального образования и обучения, включая тренинговые программы, профессионально-технические курсы, профориентацию. Молодые люди имеют возможность интересно, разнообразно и с пользой проводить свой досуг.
4	Безопасность и защищенность	Жизнь молодых людей свободна от насилия и опасности, случайная смерть и травмы предотвратимы. Молодые люди защищены от хулиганства, анти-социального поведения и дискриминации по поводу их физических, личностных, биографических особенностей и выбора.
5	Позитивный вклад и участие	Молодые люди мотивированы вносить позитивный вклад в общество и получать поддержку для того, что бы продолжать это на местном и областном уровнях. Молодые люди чувствуют, что их ценят, слушают и вовлекают в процесс принятия решений, которые влияют на их жизнь.

Индексы не могут быть использованы для определения ответственности отдельных институтов молодежной политики и служб, предоставляющих услуги для молодежи. Значения показателей зависят от множества факторов и эффективности различных участников молодежной политики. Некоторые факторы могут быть не под контролем местной власти, и при оценке показателей необходимо отталкиваться от вопроса: Что мы можем изменить, на что мы можем повлиять, а на что нет?

Для оценки деятельности отдельных институтов, проектов, программ молодежной политики разрабатывается своя система оценки их эффективности. Она должна быть дополнением к этим обобщенным показателям, которые позволят провести функциональный анализ ситуации и определить наилучшую стратегию развития и взаимодействия в молодежной сфере. При этом обобщенный индекс остается важным ориентиром, позволяющим удерживать фокус внимания на конечном результате и создавать общее видение текущей ситуации и перспектив для всех участников процесса.

Подиндексы по пяти направлениям позволяют определить текущие приоритеты для каждого региона, использовать существующий потенциал в межре-

гиональном взаимодействии, подключать необходимые ресурсы там, где это необходимо.

Так же важно понимать, что молодежная политика должна быть рассмотрена как «одна из многих» государственных политик, которые требуют улучшения жизни молодых людей, их семей и общества в целом. Межсекторальная молодежная политика, местного, областного и национального уровня, должна дополнять другие стратегии и планы, нацеленные на развитие общества и страны.

Системный подход при оценке реализации молодежной политики региона позволяет принимать эффективные решения, нацелены на потребности молодых людей на всех уровнях, от местного до республиканского, тогда благоприятный эффект от принимаемых мер будет иметь мультипликативный характер, оказывать положительное воздействие на разные сферы жизни общества.

В целом, внедрение индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» полностью соответствует целям и задачам пяти институциональных реформ общества в части, касающейся активизации процессов самоорганизации общества, формирования нации единого будущего, носителей ценностей идей «Мәңгілік ел» и «Общества всеобщего труда».

История инициативы разработки индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

2015 год ознаменован кардинальными изменениями в сфере государственной молодежной политики Республики Казахстан. Принят новый Закон РК «О государственной молодежной политике», утверждены типовые положения о молодежных ресурсных центрах, советах по делам молодежи при акиматах всех

уровней. По стране действуют 200 молодежных ресурсных центров по работе с молодежью.

Также, с 2016 года начинается второй этап реализации Концепции государственной молодежной политики Республики Казахстан до 2020 года «Казахстан 2020: путь в будущее». В соответствии с планом реа-

лизации данной концепции, Научно-исследовательским центром «Молодежь» разработана серия методических материалов по организации работы с молодежью и система оценки благополучия молодежи, которые направлены на повышение эффективности и системности деятельности основных институтов ГМП, молодежной политики в целом.

В целях апробации научных и методических разработок и с учетом социально-экономических особенностей регионов, были определены города и районы, в которых методические рекомендации и система оценки реализуются в пилотном режиме. Данные территории в дальнейшем должны стать передовыми в развитии молодежной политики в своем регионе.

Территории - участники, присоединившиеся к проекту, создадут уникальную сеть, в рамках которой тесно взаимодействуя друг с другом, преследуя одни цели и решая одни задачи, смогут в короткие сроки аккумулировать и внедрить в своем регионе лучшие практики по работе с молодежью, оказать поддержку другим участникам сети, повышая общую эффективность всего проекта.

Пилотный проект получил название «Жастарға мейірімді мекен», реализуется при поддержке Министерства образования и науки Республики Казахстан, Научно-исследовательским центром «Молодежь» совместно с Конгрессом молодежи Казахстана, Управлениями молодежной политики и Отделами внутренней политики регионов, акиматами городов и районов республики.

Цель проекта – обеспечение системности в деятельности всех институтов молодежной политики, повышение эффективности реализации ГМП во всех городах и районах страны.

Задачи проекта:

1) апробация научных и методических разработок и системы оценки в сфере государственной молодежной политики с дальнейшим их полномасштабным внедрением во всех регионах страны;

2) повышение уровня компетентности и профессионализма сотрудников институтов государственной молодежной политики, и качества услуг, предоставляемых молодежи молодежными ресурсными центрами и социальными службами для молодежи;

3) внедрение эффективной системы мотивации работников МРЦ, формирование пула тренеров молодежной политики из числа работников МРЦ;

4) отработка эффективных механизмов взаимодействия МРЦ, УВМП, ОВП, Советов по делам молодежи при акиматах, молодежных организаций, обеспечение межведомственного и межсекторального взаимодействия в сфере государственной молодежной политики на местном уровне;

5) разработка стратегических планов с учетом потребностей молодых казахстанцев в городах и районах, проектное наполнение стратегии с участием всех заинтересованных сторон;

6) развитие молодежных организаций, волонтерского и клубного движения, органов молодежного самоуправления, активизация процессов самоорганизации молодежи;

7) обеспечение самокупаемости проектов молодежной политики, рост инвестиционной привлекательности данной сферы.

Принципами реализации проекта являются:

1) учет интересов и потребностей всех участников пилотной сети;

2) участие самой молодежи в разработке и реализации стратегии, и важнейших молодежных проектов городов, и районов;

3) взаимодействие государственных органов, институтов гражданского общества и представителей бизнеса;

4) информационная открытость, доступность;

5) независимость оценки результатов реализации молодежной политики в городах и районах.

Основным результатом проекта должна стать, созданная к 2018 году в масштабе страны, целостная модель государственной молодежной политики, в которой каждый участник осознает свою роль, владеет всеми механизмами для собственного развития во взаимодействии с другими участниками. Системная работа и постоянный обмен идеями и результатами деятельности обеспечат рост эффективности молодежной политики в целом.

Для качественной реализации проекта такого уровня необходима консолидация усилий всех заинтересованных сторон, использование международного опыта и привлечение зарубежных экспертов в сфере молодежной политики. Решить эту задачу позволило сотрудничество с Представительством ЮНИСЕФ в Казахстане, прежде всего в сфере оценки эффективности реализации молодежной политики.

Международные индексы, измеряющие уровень благополучия и развития молодежи, проводящие сравнительный анализ благосостояния молодежи стран мира, появились недавно. Индекс развития молодежи (ИРМ), опубликован в сентябре 2013 г., а Индекс благополучия молодежи (ИБМ), опубликован в апреле 2014 г. Они являются сводными индексами, которые анализируют качественные и количественные данные по основным сферам благополучия и развития молодежи. Результаты индексов должны учитываться при разработке, реализации и оценке молодежной политики.

В 2014 году Научно-исследовательским центром «Молодежь» Совместно с Представительством ЮНИСЕФ в Казахстане и при поддержке Мажилиса Парламента Республики Казахстан, по результатам национальных онлайн - консультаций с молодежью, были рассчитаны индексы благополучия и развития молодежи Казахстана. Оценка Казахстана по Индексу благополучия молодежи составила 0,59 из 1,00, что позволяет войти в первую десятку стран при ранжировании стран по значению ИБР, этот результат лучше, чем у большинства стран с уровнем доходов выше среднего. Хотя нельзя напрямую сравнивать результаты Казахстана, но индикативно 10-ое место из 31 страны мира (одинаковое значение с Таиландом и Вьетнамом) является положительным, более того, все страны с 1-го по 9-ое место в рейтинге являются странами с высоким уровнем дохода. В целом, Казахстан опережает все страны с сопоставимым уровнем дохода, а по некоторым категориям результаты равны или лучше, чем у Германии и Японии, стран с высоким уровнем дохода. Это вызвано относительно высокими оценками в сферах образования и здравоохранения. Также эти результаты коррелируют с оценкой Казахстана по Индексу развития молодежи, по которому страна занимает 27-е место из 170 стран. Высокие показатели по образованию и здравоохранению говорят, что необходимо продолжать инвестировать в эти сферы, но отмечаются слабые места по категориям, получившим высокую оценку. Значение по категории образование снизилось из-за низких темпов поступления в третичные организации образования. Хотя подавляющее большинство молодых людей считают, что важно правильно питаться и вести здоровый образ жизни, но Казахстан занимает 20-ое место из 31 стран по категории здоровье, уступая Иордании, Китаю и Вьетнаму. Это означает, что

Казахстану необходимо принять меры для улучшения ситуации, в частности, снизить уровень травматизма и суицида среди молодежи. Оценка ИБМ указывает на ряд сфер, которые необходимо улучшить. Примечательно, у Казахстана низкие значения по гражданской активности и при сравнении с другими странами индекс располагается в конце списка. Незначительное количество «цифровых пользователей» в сравнении с другими странами снижает значение Казахстана по ИКТ. В то время как значение по безопасности и защищенности близко к среднему по категории, но общее значение Казахстана ниже, чем у многих стран с уровнем дохода выше среднего, а также некоторых ниже среднего и с низким уровнем дохода стран.

Казахстану необходимо принять меры по защите основных прав граждан. Национальные онлайн-консультации с молодежью являются экскурсом в понимание жизни и реалий молодежи. Например, ответы молодых людей добавляют детали к причинам низкого гражданского участия, отраженного в ИБМ и ИРМ. Только незначительное большинство респондентов считает, что правительство заботится об их желаниях и потребностях, и почти половина не верит, что молодые люди пользуются достаточным уважением в обществе. В целом доверие к правовым институтам низкое, треть респондентов считает, что не могут высказывать свое мнение публично, и отмечается низкий уровень волонтерской деятельности и гражданской активности.

Индекс благополучия молодежи является всесторонним взглядом на положение молодых людей в Казахстане. В то время как он указывает на общую благоприятную картину, но необходимо улучшать показатели по категориям. У Казахстана имеется потенциал увеличения значения индекса благополучия молодежи, за счет реализации политики, которая благоприятно влияет на молодежь всей страны.

Опыт участия в расчете международных индексов благополучия и развития молодежи был учтен при разработке индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» и является результатом совместной работы Научно-исследовательского центра «Молодежь» и Представительства ЮНИСЕФ в Казахстане. Таким образом, появился инструмент, который позволит осуществлять мониторинг и анализ реализации молодежной политики на региональном уровне и станет основой для разработки системы оценки деятельности всех институтов ГМП, а также проектов и программ в сфере молодежной политики.

Участие регионов в расчете индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

В 2016 году индекс благополучия молодежи в пилотном режиме будет рассчитываться в нескольких регионах Казахстана. Вместе с этим, для пилотных регионов будут разрабатываться показатели эффективности всех институтов молодежной политики, которые будут приведены в соответствие с единым индексом благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен». Также будет внедрена эффективная модель молодежного ресурсного центра, который сегодня является ключевым субъектом молодежной политики и призван обеспечить адресный подход к молодежи, создать площадку и условия для активизации молодежного самоуправления и самоорганизации. Система оценки деятельности молодежных ресурсных центров и направления их деятельности будут

также приведены в соответствие индексу благополучия молодежи, что позволит гибко и эффективно реагировать на изменение ситуации в молодежной среде как государственным органам, отвечающим за реализацию молодежной политики, так и работникам молодежных ресурсных центров. Это позволит осуществить системный подход в мониторинге и анализе реализации молодежной политики и повышении ее эффективности, обеспечить создание единого видения целей и результатов для всех участников молодежной политики, когда каждый молодой человек значим и может получить все необходимое для своего развития и благополучия.

С 2017 года к данной работе планируется подключение всех регионов Казахстана.

Состав индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

В состав индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен» входят показатели по 5 направлениям, которые складываются в подиндексы: экономическое благополучие, здоровье и здоровый образ жизни, образование и досуг, безопасность

и защищенность, позитивный вклад и участие. Показатели представляют из себя статистические данные и результаты социологических опросов. В таблице 2 указан источник информации и структуры, ответственные за предоставление данных.

Таблица 2.

Индекс благополучия молодежи регионов «Жастарға мейірімді мекен»

Подиндекс	1. Экономическое благополучие		
№	Наименование индикатора	Источник информации	Ответственные структуры
Результат	1.1. Молодые люди имеют доступ к самостоятельному жилью и жизни		
1	% молодых людей, обеспеченных жильем за отчетный период (от общего числа молодежи обратившихся за жильем)	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	% и доля молодежи, получившей кредит на приобретение жилья в рамках проекта «С дипломом с село»	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	% и доля молодежи, получившей кредит на жилье по линии ЖССБК, АО «ИО «КИК», Фонда недвижимости «Самрук-Казына»	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
4	Обеспеченность молодежи жильем (арендованным, собственным)	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	1.2. Молодые люди способны трудоустроиться		
1	Доля молодежи NEET (15 – 28 лет) от общего числа молодежи	Статистические данные	Комитет по статистике РК
2	% молодежи, привлеченной в рамках программы «Жасыл Ел»	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Уровень молодежной безработицы	Статистические данные	Комитет по статистике РК
4	Возможность свободного выбора своей карьеры молодежью	Социологический опрос (Считаете ли Вы, что можете свободно выбирать свою карьеру?)	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
5	Препятствия для добровольного выбора работы молодежью	Социологический опрос (Какие имеются препятствия для Вашего свободного выбора карьеры?)	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	1.3. Молодежь может начать свое предпринимательство		
1	Количество и % продуктивно занятой молодежи	Статистические данные	Комитет по статистике РК
2	Количество и % сертифицированных молодых предпринимателей прошедших обучение основам предпринимательства	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Уровень предпринимательской активности среди молодежи	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	1.4. Молодые люди живут в домохозяйствах, свободных от бедности и низкого уровня дохода		
1	Молодые люди свободны от бедности	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
2	Уровень материального благополучия	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники

Подиндекс	2. Здоровье и здоровый образ жизни		
№	Наименование индикатора	Источник информации	Ответственные структуры
Результат	2.1. Молодые люди умственно и физически здоровы		
1	Снижение уровня смертности от туберкулеза: количество новых случаев за год заболеваемость на 100 000 молодежи количество новых случаев на 100 000 молодежи	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Доля молодых людей с ограниченными возможностями	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Коэффициент смертности от суицида среди молодежи на 100 000 человек	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
4	Установка молодежи на здоровый образ жизни	Социологический опрос Согласны ли Вы с нижеследующими утверждениями: (Категорически не согласен(а) / Не совсем согласен(а) / Частично согласен(а) / Полностью согласен(а) / Затрудняюсь ответить) «Для меня сейчас важны правильное питание и здоровый образ жизни»	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
5	Уровень стрессовости среди молодежи	Социологический опрос Согласны ли Вы с нижеследующими утверждениями: (Категорически не согласен(а) / Не совсем согласен(а) / Частично согласен(а) / Полностью согласен(а) / Затрудняюсь ответить) «Моя жизнь полна стрессов»	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	2.2. Молодые люди сексуально здоровы		
1	Количество и % молодежи с ВИЧ-инфекцией	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодежи заразившейся половым путем	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Количество абортс среди молодежи	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
4	Количество разводов среди молодых семей	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
Результат	2.3. Молодежь физически активна		
1	Количество спортивных площадок	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодых людей, посещающие спортивные секции	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы

3	Молодые люди часто посещают спортивные секции (не менее 3-х раз в неделю)	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
4	Молодые люди регулярно занимаются спортом (не менее 1 часа ежедневно)	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	2.4. Молодые люди делают правильный выбор в отношении наркотиков, алкоголя, табакокурения		
1	Количество и % молодежи с наркоманией	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодежи с токсикоманией	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Количество и % молодежи (14-19 лет) с алкоголизмом	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
4	Доля молодых людей, употребляющих запрещенные наркотики	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
5	Табакокурение среди молодежи	Социологический опрос (процент опрошиваемых «Вы курили в прошлом месяце?»)	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Подиндекс	3. Образование и досуг		
№	Наименование индикатора	Источник информации	Ответственные структуры
Результат	3.1. Молодые люди достигают национальные стандарты обучения в средней школе		
1	Количество и % учащихся, которые набирают пороговый бал по ЕНТ	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Удовлетворенность молодежи школами	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	3.2. Молодые люди получают качественное профессиональное обучение и подготовку		
1	Количество и % учащихся, которые набирают пороговый бал по КТА	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % трудоустроенных выпускников ТИПО	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
Результат	3.3. Молодые люди уверены в своем будущем		
1	Молодые люди уверены в завтрашнем дне	Социологический опрос Будучи взрослым, как Вы думаете, каким будет уровень Вашей жизни по сравнению с Вашими родителями?	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	3.4. Молодежь наслаждается досугом и развлекательными мероприятиями		
1	% молодых людей посещающие творческие кружки	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Уровень удовлетворенности досуговыми мероприятиями	Социологический опрос Сколько раз вы участвовали в следующих мероприятиях Оценка общего времени, потраченного на досуговые мероприятия	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники

Подиндекс 4. Безопасность и защищенность			
№	Наименование индикатора	Источник информации	Ответственные структуры
Результат 4.1. Молодые люди защищены от насилия и вреда			
1	Количество и % молодых людей, ставшие жертвами преступлений	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество сирот и детей оставшихся без попечения родителей	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Уровень самочувствия молодых людей в вопросах безопасности	Социологический опрос (Насколько молодежь чувствует себя в безопасности и защищенной)	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат 4.2. Молодые люди защищены от случайной смерти и травм			
1	Количество погибших и уровень смертности молодых людей в результате несчастных случаев (травмы, случайные отравления, ДТП)	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
Результат 4.3. Молодежь защищена от издевательств и дискриминации			
1	Молодые люди подвергшиеся издевательствам и буллингу	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат 4.4. Молодые люди уважают разные культуры, религии и страны			
1	Количество и % молодых людей, подвергшихся дискриминации	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
2	Уровень знания казахского языка и культуры	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
3	Уровень патриотизма	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
4	Уровень удовлетворенности молодежи религиозной ситуацией	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
5	Уровень сплоченности	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
6	Уровень удовлетворенности проводимой государственной молодежной политикой	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Подиндекс 5. Позитивный вклад и участие			
№	Наименование индикатора	Источник информации	Ответственные структуры
Результат 5.1. Молодые люди активные члены общества			
1	Количество действующих молодежных организаций	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодых людей, которые занимаются волонтерской деятельностью (более 1 раза в месяц)	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Количество НПО, предоставляющих услуги для детей и молодежи	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
Результат 5.2. Молодые люди вовлечены в процесс принятия решений			
1	Количество и % молодых депутатов маслихатов всех уровней	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодых государственных служащих	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы

3	Количество и % молодых людей находящихся на руководящей должности	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
4	Количество молодежных советов (КДМ) и школьных советов	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
Результат	5.3. Молодые люди чувствуют, что они услышаны людьми, которые принимают решения		
1	Количество и % молодых людей, участвующих в работе общественных советов	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Количество и % молодых людей, участвующих в работе КСО	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
3	Молодые люди способны влиять на принимаемые решения	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники
Результат	5.4. Молодежь выбирает свободный путь от совершения преступлений и антиобщественного поведения		
1	Количество зарегистрированных преступлений, совершенных молодыми людьми	Ведомственные статистические данные	Местные исполнительные органы
2	Степень доверия молодежи социальным институтам	Социологический опрос	МРЦ/ УВМП/ НИЦ/ другие источники

Обоснование выбранных индикаторов индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

В предлагаемой системе используются статистические данные и результаты социологических исследований. При выборе индикаторов использовался как казахстанский, так и международный опыт в практическом применении различных подходов к мониторингу и анализу.

Система мониторинга и оценки положения молодежи в регионе включает следующие взаимосвязанные и взаимодополняющие компоненты:

1. Оценка деятельности органов местного самоуправления в реализации прав молодежи.

Индикаторы, включенные в систему оценки, предназначены для анализа местных процессов в регионе и системы обеспечения прав молодежи и их се-

мей. Ключевым компонентом оценки является укрепление потенциала регионов по сбору и анализу статистических данных, и по использованию аналитической информации в принятии управленческих решений. Кроме того, оценка позволяет определить приоритеты: разработка нового плана действий и корректировка существующей политики в интересах молодежи; изменение в структуре и процессах, отвечающих потребностям и правам молодежи; повышение уровня осведомленности о правах молодежи среди органов местного самоуправления и общества. Важное значение оценки состоит в возможности объединения представителей различных отделов местного органа власти с целью актуализации

прав молодежи в процессе разработки политики, а также для обеспечения координации реализации прав молодежи.

Индикаторы оценки деятельности органов власти характеризуют следующие сферы:

- разработка местных программ для вовлечения в процесс участия более широкого круга молодежи;
- социальные услуги и защита;
- образование;
- отдых и спорт;
- транспорт;
- окружающая среда;
- здравоохранение;
- городское планирование;
- готовность и реагирование на чрезвычайные ситуации.

2. Оценка результатов отраслевых программ и планов действий.

Эта система индикаторов предназначена для улучшения анализа, интерпретации, распространения и использования данных с целью принятия решений на региональном уровне и обеспечения процесса планирования путем сравнения и анализа данных и разработки региональных планов работы.

Индикаторы соответствуют следующим критериям и условиям:

- имеют очень точное определение (включая критерии для включения/исключения из списка, числитель/знаменатель, возраст или возрастной период, к которому относятся данные и т.д.);
- имеют надежный источник данных;
- являются доступными и постоянными в течение определенного периода времени во всех городах и районах, в которых проводится мониторинг;
- имеют однозначное толкование;
- являются понятными специалистам, должностным лицам и населению в целом.

Индикаторы сгруппированы по четырем основным областям: здоровье; безопасность и окружающая среда; социальное равенство; образование. В таблице 3 представлено обоснование выбора каждого индикатора.

3. Оценка мнения молодежи относительно дружелюбности к ней региона

Данный вид оценки основывается на опросах среди молодежи в возрасте 14-28 лет. Вопросы разработаны по следующим областям:

- Жилье
- Трудоустройство
- Предпринимательство
- Благополучие
- Здоровье
- Спорт
- Образование
- Самочувствие, удовлетворенность
- Безопасность
- Гражданская активность
- Патриотизм
- Культурное развитие

Требования к организации, проводящей социологическое исследование:

1. Руководитель организации должен иметь социологическое образование.
2. Руководитель организации или ведущие сотрудники должны быть членами международных профессиональных союзов (ESOMAR, ISA, WAPOR и др.).
3. Сотрудники организации должны иметь социологическое образование, иметь степени докторов, кандидатов наук, магистров или Ph.D.
4. Сотрудники организации должны иметь публикации по результатам социологических исследований.
5. Не менее 70-80% штатных сотрудников – социологи.
6. Наличие лицензионной программы SPSS 21 версии.
7. Не менее 3-летнего опыта работы сотрудников организации в проведении социологических исследований.

Таблица 3.

Обоснование выбранных индикаторов индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

Подиндекс	Экономическое благополучие	
№	Наименование индикатора	Значение и роль индикатора
Результат	1.1. Молодые люди имеют доступ к самостоятельному жилью и жизни	
1	% молодых людей, обеспеченных жильем за отчетный период (от общего числа молодежи обратившейся за жильем)	Процент молодых людей, обеспеченных жильем от общего числа молодежи, обратившейся за жильем характеризует один из аспектов удовлетворения потребности в жилье. По этому показателю также можно судить о скорости получения жилья для тех, кто за ним обратился.
2	% и доля молодежи, получившей кредит на приобретение жилья в рамках проекта «С дипломом с село» от молодежи, подавшей заявки на получение кредита	Проект «С дипломом в село» играет важную роль для развития регионов. Получение жилья для молодого специалиста является основой для принятия решения остаться жить в регионе. Процент и доля молодежи, получившей кредит на приобретение жилья в рамках проекта «С дипломом в село» характеризует степень удовлетворения потребности в жилье молодых специалистов, участвующих в программе.
3	% и доля молодежи, получившей кредит на жилье по линии ЖССБК, АО «ИО «КИК», Фонда недвижимости «Самрук-Казына» от молодежи, подавшей заявки на получение кредита	Процент и доля молодежи, получившей кредит на жилье от молодежи, подавшей заявку на получение кредита характеризует степень удовлетворения потребности в собственном жилье среди молодежи, желающей его приобрести в кредит. Также можно оценить доступность ипотечного жилья для молодежи.
4	Обеспеченность молодежи жильем (арендованным, собственным)	Социологические исследования позволят определить обеспеченность молодежи в целом отдельным жильем, что характеризует степень ее самостоятельности и независимости от родителей или родственников.
Результат	1.2. Молодые люди способны трудоустроиться	
1	Доля молодежи NEET (15 – 28 лет) от общего числа молодежи	К категории NEET относится молодежь, которая нигде не учится, не работает, не повышает квалификацию, и не пытается изменить существующую ситуацию. Для такой молодежи необходимы специальные программы и проекты, направленные на ее социализацию. Данный индикатор рассчитывается на региональном и республиканском уровнях и позволяет оценить степень социализации молодежи.
2	% молодежи, привлеченной в рамках программы «Жасыл Ел» от общего числа молодежи	Программа «Жасыл Ел» способствует трудовому и экологическому воспитанию молодежи, обеспечивает молодежь временной работой в летнее время. Индикатор характеризует вовлеченность молодежи в данную программу.

3	Уровень молодежной безработицы	Уровень молодежной безработицы показывает долю безработной молодежи, зарегистрированной на бирже труда на определенную дату, конец отчетного периода. Этот индикатор важно рассматривать совместно с Долей молодежи NEET, чтобы получить более объективную картину занятости молодежи.
4	Возможность свободного выбора своей карьеры молодежью	Социологические исследования по вопросу возможности свободного выбора карьеры позволяют субъективно оценить создание условий для выбора молодежью своего призвания и реализации своего потенциала.
5	Препятствия для добровольного выбора работы молодежью	Социологические исследования по вопросу препятствий для добровольного выбора работы молодежью, позволяют определить сферы и наметить меры по улучшению данной ситуации.
Результат	1.3. Молодежь может начать свое предпринимательство	
1	Количество и % продуктивно занятой молодежи	Статистические данные о количестве и проценте продуктивно занятой молодежи показывает ее занятость в общественном производстве. Индикатор позволяет оценить масштаб социализации молодежи – количество и процент обучившейся и устроившейся на работу.
2	Количество и % сертифицированных молодых предпринимателей, прошедших обучение основам предпринимательства	Индикатор характеризует условия, созданные для развития предпринимательства в молодежной среде.
3	Уровень предпринимательской активности среди молодежи	Социологический опрос по уровню предпринимательской активности помогает определить процент молодежи, занятой предпринимательством. Это важный индикатор для оценки уровня социализации, развития, самостоятельности молодежи.
Результат	1.4. Молодые люди живут в домохозяйствах, свободных от бедности и низкого уровня дохода	
1	Уровень собственного дохода молодежи	Индикатор, на основе социологических исследований, помогает оценить материальную независимость молодежи.
2	Уровень материального благополучия молодежи	Индикатор, на основе социологических исследований, помогает оценить уровень жизни молодежи, который может включать не только собственный доход молодого человека, но и поддержку родителей или родственников.

Подиндекс	2. Здоровье и здоровый образ жизни	
№	Наименование индикатора	Значение и роль индикатора
Результат	2.1. Молодые люди умственно и физически здоровы	
1	Снижение уровня смертности от туберкулеза: количество новых случаев за год заболеваемость на 100 000 молодежи количество новых случаев на 100 000 молодежи	Снижение уровня смертности от туберкулеза говорит об улучшении условий для физического развития молодых людей, качестве медицинского обслуживания молодежи.
2	Доля молодых людей с ограниченными возможностями	Индикатор «доля молодых людей с ограниченными возможностями» позволяет оценить, какой процент молодежи нуждается в особом внимании и поддержке.
3	Коэффициент смертности от суицида среди молодежи на 100 000 человек	Коэффициент смертности от суицида среди молодежи важный показатель психологического здоровья молодых людей, устойчивости их жизненной позиции.
4	Установка молодежи на здоровый образ жизни	Индикатор характеризует стремление молодых людей к здоровому образу жизни, который является основой успешной самореализации каждого, формирования здоровой нации в целом.
5	Уровень стрессовости среди молодежи	Уровень стрессовости определяет степень эмоциональной устойчивости, уверенности в завтрашнем дне среди молодежи.
Результат	2.2. Молодые люди сексуально здоровы	
1	Количество и % молодежи с ВИЧ-инфекцией	Индикаторы показывают уровень полового воспитания молодежи, характеризуют эффективность медико-педагогических мер в данных вопросах.
2	Количество и % молодежи, заразившейся половым путем	
3	Количество абортс среди молодежи	
4	Количество разводов среди молодых семей	Полноценная семья является той средой, в которой складываются условия для физического, психического, эмоционального и интеллектуального развития. Количество разводов среди молодых семей характеризует уровень семейного воспитания среди молодежи, приверженность семейным ценностям.
Результат	2.3. Молодежь физически активна	
1	Количество спортивных площадок	Развитая спортивная инфраструктура способствует повышению интереса к здоровому образу жизни и увеличению числа молодых людей, занимающихся спортом.

2	Количество и % молодых людей, посещающие спортивные секции	В рамках данного индикатора есть возможность оценить процент молодежи занимающихся спортом и проследить уровень молодежной физической активности.
3	Молодые люди часто посещают спортивные секции (не менее 3-х раз в неделю)	Посещение спортивных секций не менее 3-х раз в неделю дает возможность оценить уровень занятия спортом среди молодых людей
4	Молодые люди регулярно занимаются спортом (не менее 1 часа ежедневно)	Индикатор «Регулярное занятие спортом (не менее 1 часа ежедневно)» дает возможность оценить отношение молодых людей к здоровому образу жизни.
Результат	2.4. Молодые люди делают правильный выбор в отношении наркотиков, алкоголя, табакокурения	
1	Количество и % молодежи (14-29 лет) с наркоманией	Во всем мире общество борется с такими антисоциальными проявлениями как алкоголизм, наркомания, таксикомания. Рост числа молодежи, употребляющей алкоголь, наркотические и токсические вещества, говорит о снижении психологического и физического здоровья общества.
2	Количество и % молодежи (14-29 лет) с токсикоманией	
3	Количество и % молодежи (14-19 лет) с алкоголизмом	
4	Доля молодых людей, употребляющих запрещенные наркотики	
5	Табакокурение среди молодежи	Индикатор показывает стремление молодежи вести здоровый образ жизни, отказываться от вредных привычек.
Подиндекс	3. Образование и досуг	
№	Наименование индикатора	Значение и роль индикатора
Результат	3.1. Молодые люди достигают национальные стандарты обучения в средней школе	
1	Количество и % учащихся, которые набирают пороговый бал по ЕНТ	Данный индикатор дает возможность проследить качество образования, получаемого в средних учебных заведениях.
2	Удовлетворенность молодежи школами	Индикатор позволяет получить дополнительную информацию о качестве среднего образования.
Результат	3.2. Молодые люди получают качественное профессиональное обучение и подготовку	
1	Количество и % учащихся, которые набирают пороговый бал по КТА	В рамках данного индикатора станет возможным проследить качество предоставляемой профессиональной образовательной системы

2	Количество и % трудоустроенных выпускников ТИПО	Трудоустройство выпускников является одним из важных аспектов в профессиональной подготовке и является показателем качества образовательной системы.
Результат	3.3. Молодые люди уверены в своем будущем	
1	Молодые люди уверены в завтрашнем дне	В настоящее время мы живем в современном мире, где много вызовов и угроз, и важно чувствовать себя защищенным. Данный индикатор позволит определить спокойствие и уверенность молодых людей в завтрашнем дне.
Результат	3.4. Молодежь наслаждается досугом и развлекательными мероприятиями	
1	% молодых людей посещающие творческие кружки	Свободное время необходимо проводить с пользой во взаимосвязи с социальными институтами, социальной культурой для дополнительного развития молодежи как личности. Посещение творческих кружков является результатом удовлетворения личными потребностями и стремлений.
2	Уровень удовлетворенности досуговыми мероприятиями	Через культурные мероприятия воспитывается духовное, эстетическое, интеллектуальное развитие. Поэтому, необходимо, чтобы проводимые культурные мероприятия отвечали интересам молодых людей.
Подиндекс	4. Безопасность и защищенность	
№	Наименование индикатора	Значение и роль индикатора
Результат	4.1. Молодые люди защищены от насилия и вреда	
1	Количество и % молодых людей, ставшие жертвами преступлений	Безопасность является одним из важных аспектов в развитии общества. Отсутствие, какого либо риска для жизни молодого человека, говорит об обеспечении сохранности от угроз для жизни и здоровья человека.
2	Количество сирот и детей оставшихся без попечения родителей	Данный индикатор даст возможность определить те регионы, где есть необходимость усилить внимание и оказывать дополнительные меры государственной поддержки сиротам и детям, оставшимся без попечительства родителей.
3	Уровень самочувствия молодых людей в вопросах безопасности	Данный индикатор позволяет определить субъективное чувство безопасности молодежи региона, он является дополнением к данным статистики по количеству и % молодых людей, ставших жертвами преступлений.
Результат	4.2. Молодые люди защищены от случайной смерти и травм	
1	Количество погибших и уровень смертности молодых людей (15-29 лет) в результате несчастных случаев (травмы, случайные отравления, ДТП)	Рост числа погибших в результате несчастных случаев, говорит о неудовлетворительном состоянии вопросов безопасности в разных сферах жизнедеятельности.

Результат	4.3. Молодежь защищена от издевательств и дискриминации	
1	Молодые люди подвергшиеся издевательствам и буллингу	Большую роль при формировании самоуважения, самооценки играет не только семья, но окружающие сверстники. Мнение сверстников, становится очень важным в подростковый период, и влияет на статус ребенка в коллективе. Индикатор показывает уровень безопасности молодых людей в среде сверстников.
Результат	4.4. Молодые люди уважают разные культуры, религии и страны	
1	Количество и % молодых людей, подвергшихся дискриминации	Индикатор определяет степень свободы выбора молодежью той или иной позиции и возможность открытой трансляции этой позиции.
2	Уровень знания казахского языка и культуры	Знание казахского языка и культуры казахского народа является патриотическим долгом каждого гражданина страны. Индикатор показывает степень объединения молодежи на основе знания казахского языка и культуры.
3	Уровень патриотизма	Индикатор определяет активность жизненной позиции молодежи, следование своему предназначению в обществе, степень осознания молодежью необходимости выполнения своего долга перед Отечеством.
4	Уровень удовлетворенности молодежи религиозной ситуацией	В настоящее время остро стоит вопрос о развитии нетрадиционных религиозных верований и возникновение очагов радикальных религиозных сообществ с активной вербовкой в свои ряды молодых людей. Индикатор позволяет определить степень включенности молодежи в данную тему, субъективно определяет уровень напряженности в молодежной среде по поводу религиозной ситуации.
5	Уровень сплоченности	Индикатор позволяет определить насколько молодежь объединяют те или иные ценности, насколько молодые люди чувствуют себя частью коллектива.
6	Уровень удовлетворенности проводимой государственной молодежной политикой	Мнения молодых людей поможет институтам молодежной политики сконцентрировать внимание на той или иной проблеме, стремится в своей работе отвечать потребностям современной молодежи.
Поиндекс	5. Позитивный вклад и участие	
№	Наименование индикатора	Значение и роль индикатора
Результат	5.1. Молодые люди активные члены общества	
1	Количество действующих молодежных организаций	Индикатор характеризует гражданскую, творческую, предпринимательскую активность молодых людей, способность к самоорганизации.

2	Количество и % молодых людей, которые занимаются волонтерской деятельностью (более 1 раза в месяц)	Развитие волонтерства показывает степень гражданской активности молодежи, ее включенности в решение социальных проблем.
3	Количество НПО, предоставляющих услуги для молодежи	Индикатор характеризует гражданскую активность общества в целом в сфере создания условий для социализации разных категорий молодежи.
Результат	5.2. Молодые люди вовлечены в процесс принятия решений	
1	Количество и % молодых депутатов маслихатов всех уровней	Индикаторы характеризуют участие молодежи в принятии решений, что говорит как о возможностях, созданных для молодежи, так и готовности самой молодежи брать на себя ответственность, проявлять лидерские качества, получать управленческие компетенции.
2	Количество и % молодых государственных служащих	
3	Количество и % молодых людей, находящихся на руководящей должности	
4	Количество молодежных советов (ҚДМ) и школьных советов	
Результат	5.3. Молодые люди чувствуют, что они услышаны людьми, которые принимают решения	
1	Количество и % молодых людей, участвующих в работе общественных советов	Индикаторы характеризуют как наличие диалоговых площадок, где молодые люди могут высказать свое мнение по волнующим их вопросам, так и степень активности самой молодежи, ее готовность идти на диалог с людьми, принимающими решение.
2	Количество и % молодых людей, участвующих в работе КСО	
3	Молодые люди способны влиять на принимаемые решения	Индикатор характеризует субъективную оценку молодыми людьми их способности влиять на решения, определяющие различные сферы их жизнедеятельности, и является важным дополнением к статистическим данным.
Результат	5.4. Молодежь выбирает свободный путь от совершения преступлений и антиобщественного поведения	
1	Количество зарегистрированных преступлений, совершенных молодыми людьми	Индикатор характеризует степень социальной напряженности в молодежной среде, эффективность работы по социализации молодежи.
2	Степень доверия молодежи социальным институтам	Индикатор характеризует общий фон доверия социальным институтам в молодежной среде, позволяет своевременно реагировать и принимать меры по изменению существующей ситуации к лучшему.

Методика расчета индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

Шаг 1.

Рассчитывается значение каждого частного индекса на основе социологических индикаторов.

1) Расчет индексов производится следующим образом:

Индекс = Ответы(+) - Ответы(-), где

Ответы (+) – число положительных выборов респондентов по закрытым вопросам (суммируются все положительные ответы «Да», «Скорее да», «Удовлетворен», «Полностью удовлетворен» и т.п.);

Ответы (-) – число отрицательных выборов респондентов по закрытым вопросам (суммируются все отрицательные ответы «Нет», «Скорее нет», «Не удовлетворен» и т.п.). **Нейтральные ответы**, такие как «Затрудняюсь ответить», «Мне все равно» интерпретируются как имеющие негативный потенциал, поэтому суммируются с отрицательными ответами.

2) Индекс рассчитывается по каждому вопросу, блокам вопросов, как целевой показатель и выражается в процентах.

3) Итоговое значение каждого частного индекса рассчитывается, как среднееарифметическое по всем социологическим индикаторам.

Социологические индексы могут принимать значения от 0 до 200.

Шаг 2.

Рассчитывается значение каждого частного индекса на основе статистических индикаторов.

1) По каждому индикатору собираются данные в разрезе регионов за отчетный период и приводятся к единому сопоставимому формату, т.е. высчитываются: доли, пропорции, удельные показатели.

2) По каждому индикатору определяется минимальное и максимальное значения (минимальные и максимальные показатели индикатора за 10 лет).

3) Используя формулу линейного масштабирования (либо обратного линейного масштабирования) все индикаторы с сохранением пропорций приводятся к значению от 0 до 1.

$$\text{где, } X_i^{(ls)} = \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}$$

X_i - текущее значение индикатора индекса
 X_{\min} - минимальное значение индикатора индекса
 X_{\max} - максимальное значение индикатора индекса.

4) Итоговое значение каждого частного индекса рассчитывается, как среднееарифметическое по всем статистическим индикаторам:

$$Index = \frac{I_1 + I_2 + I_3 \dots + I_i}{i}$$

Для улучшения восприятия можно итоговое значение умножить на 100. Статистические индексы могут принимать значения от 0 до 100.

Шаг 3.

Значения частных индексов, полученных на основе социологических индикаторов для сопоставления со статистическими значениями приводятся к основанию от 0 до 100, путем применения упомянутой выше процедуры линейного (обратного) масштабирования и прибавления к итоговому значению 100.

Шаг 4.

Интегрированный показатель каждого частного индекса рассчитывается, как среднееарифметическое социологического и статистического значений

Шаг 5.

Итоговый Интегрированный индекс рассчитывается, как среднееарифметическое всех частных индексов.

Перечень вопросов социологического исследования для определения индикаторов индекса благополучия молодежи «Жастарға мейірімді мекен»

№	Индикаторы	Вопросы
1	Обеспеченность молодежи жильем (арендованным, собственным)	<p>Какими жилищными условиями Вы обладаете?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Собственная квартира 2. Дом 3. Съемное жилье 4. Общежитие 5. Другое
2	Возможность свободного выбора своей карьеры молодежью	<p>Как Вы считаете, что необходимо для достижения успеха и карьерного роста молодежи?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Иметь хорошее образование (67,8%)* 2. Иметь высокую квалификацию, профессиональную подготовку (46,0%) 3. Иметь богатых родителей (19,6%) 4. Быть юридически грамотным человеком (22,6%) 5. Иметь привлекательную внешность (7,2%) 6. Знать казахский язык (7,8%) 7. Знать казахский и русский язык (7,7%) 8. Знать казахский, русский и иностранный язык (28,0%) 9. Иметь талант, исключительные способности (15,2%) 10. Иметь физическую силу, спортивную подготовку (3,8%) 11. Просто быть везучим человеком (7,8%) 12. Иметь нужные связи и знакомства (24,1%) 13. Нужно удачно жениться/выйти замуж (3,2%) 14. Другое (0,3%) <p>* (результаты опроса за 2 квартал 2016)</p>

3	Препятствия для добровольного выбора работы молодежью	<p>Что, на Ваш взгляд, важно в трудовой деятельности в первую очередь?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Возможность заниматься любимым делом 2. Реализация своих способностей 3. Применение знаний, умений по специальности 4. Общение с людьми 5. Возможность хорошо зарабатывать 6. Другое <p>(9) Затрудняюсь ответить</p> <p>В случае если Вы окажетесь безработным, на какую работу Вы можете согласиться?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Только по своей специальности 2. Близко к своей специальности 3. На любую работу 4. Буду переучиваться по новой специальности, чтобы найти работу 5. Открою собственное дело (бизнес) 6. Другое <p>(9) Затрудняюсь ответить</p> <p>В чем, на Ваш взгляд, заключаются основные трудности при трудоустройстве молодежи?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Отсутствие опыта работы 2. Отсутствие связей, знакомств 3. Нет рабочих мест 4. Коррупция 5. Завышенные ожидания молодежи 6. Я не сталкивался (-лась) с этой проблемой 7. Я не владею навыками поиска работы 8. Другое 9. Затрудняюсь ответить
4	Уровень предпринимательской активности среди молодежи	<p>Занимаетесь ли Вы предпринимательской деятельностью на данный момент или собираетесь заняться ею в будущем?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Занимаюсь предпринимательской деятельностью 2. Собираюсь заняться предпринимательской деятельностью в будущем 3. Нет, не занимаюсь 4. Другое
5,6	Уровень материального благополучия Молодые люди свободны от бедности.	<p>Каков Ваш основной источник дохода?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заработная плата 2. Случайные подработки 3. Пособие по безработице 4. Пособие по инвалидности 5. Доход родителей 6. Доход супруга/супруги 7. Стипендия 8. Другое 9. Затрудняюсь ответить <p>Как Вы оцениваете свое материальное положение?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Живу «за гранью бедности», денег не хватает даже на питание 2. Живу «на грани бедности», денег едва хватает на питание 3. Живу средне, денег хватает на питание и самое необходимое 4. Живу более-менее прилично, покупка большинства товаров не вызывает трудностей 5. Живу без материальных забот <p>(9) Затрудняюсь ответить</p>

7	Установка на здоровый образ жизни	<p>Как бы Вы оценили состояние своего здоровья?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Очень крепкое, вообще не болею (23,8%)* 2. Хорошее, болею редко (44,0%) 3. Удовлетворительно (28,3%) 4. Плохое, болею часто (2,6%) 5. Очень слабое, болею часто долго (0,3%) <p>(9) Затрудняюсь ответить</p> <p>Насколько Вы удовлетворены качеством оказываемых медицинских услуг в Вашем населенном пункте?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Полностью удовлетворен (а), я доверю нашим врачам (25,5%)* 2. Частично удовлетворен (а), не встречаются компетентные врачи и медработники (51,1%) 3. Совсем не удовлетворен, у нас очень сложно найти профессионала своего дела (19,4%) <p>(9) Затрудняюсь ответить</p> <p>Как вы проводите свое свободное время?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сажу дома, смотрю телевизор или играю в компьютерные игры 2. Иду гулять с друзьями 3. Занимаюсь спортом 4. У меня нет свободного времени <p>Вы соблюдаете правильный режим питания?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да 2. Иногда, как получается 3. Нет <p>* (результаты опроса за 2 квартал 2016)</p>
8	Уровень стрессовости	<p>Отметьте причины, которые вызывают у Вас стресс?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Финансовые трудности 2. Проблемы в коллективе, с друзьями 3. Проблемы в семье 4. Одиночество 5. Проблемы с учебой, работой 6. У меня не бывает стрессовых ситуаций 7. Другое
9	Молодые люди часто посещают спортивные секции (не менее 3-х раз в неделю)	<p>Скажите, пожалуйста, за последнюю неделю сколько раз Вы занимались какой-либо интенсивной физической активностью (например, бег, футбол, аэробика, езда на велосипеде)?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Один раз (23,1%)* 2. Два, три раза (32,8%) 3. Каждый день (18,2%) 4. Ни одного раза (22,7%) 5. Другое <p>* (результаты опроса за 2 квартал 2016)</p>
10	Молодые люди регулярно занимаются спортом (не менее 1 часа ежедневно)	<p>Как часто Вы посещаете спортивные объекты?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Два и более раз в неделю 2. Три-четыре раза в месяц 3. Один раз в месяц 4. Реже 1 раза в год 5. Не посещаю спортивные объекты 6. Другое

11	Табаккурение среди молодежи	<p>Вы курите?</p> <ol style="list-style-type: none"> Да Нет <p>Как часто Вы курите?</p> <ol style="list-style-type: none"> Регулярно, каждый день Несколько раз в неделю Несколько раз в месяц Реже одного раза в месяц 																																																																		
12	Удовлетворенность молодежи школами	<p>Определите, пожалуйста, свое отношение к школе, в которой Вы учитесь.</p> <ol style="list-style-type: none"> Мне нравится школа, в которой я учусь Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других Мне не нравится школа, в которой я учусь Другое <p>Насколько Вы удовлетворены условиями для обучения в Вашей школе? Дайте ответ по каждой строке.</p> <table border="1" data-bbox="509 841 1474 1791"> <thead> <tr> <th></th> <th>Полностью удовлетворен</th> <th>Скорее удовлетворен</th> <th>Скорее не удовлетворен</th> <th>Не удовлетворен</th> <th>Затрудняюсь ответить</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Организация школьных досуговых мероприятий</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Порядок, дисциплина</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Обеспечение безопасности учащихся</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Подготовку для поступления в ВУЗ</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Распорядок учебного дня, организация учебного процесса</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Интересные кружки, секции, клубы</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Преподавание предметов</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>9</td> </tr> </tbody> </table>		Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Затрудняюсь ответить	Организация школьных досуговых мероприятий	1	2	3	4	9	Порядок, дисциплина	1	2	3	4	9	Обеспечение безопасности учащихся	1	2	3	4	9	Подготовку для поступления в ВУЗ	1	2	3	4	9	Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	1	2	3	4	9	Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	1	2	3	4	9	Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	1	2	3	4	9	Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет	1	2	3	4	9	Интересные кружки, секции, клубы	1	2	3	4	9	Преподавание предметов	1	2	3	4	9
	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Затрудняюсь ответить																																																															
Организация школьных досуговых мероприятий	1	2	3	4	9																																																															
Порядок, дисциплина	1	2	3	4	9																																																															
Обеспечение безопасности учащихся	1	2	3	4	9																																																															
Подготовку для поступления в ВУЗ	1	2	3	4	9																																																															
Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	1	2	3	4	9																																																															
Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	1	2	3	4	9																																																															
Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	1	2	3	4	9																																																															
Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет	1	2	3	4	9																																																															
Интересные кружки, секции, клубы	1	2	3	4	9																																																															
Преподавание предметов	1	2	3	4	9																																																															

13	Молодые люди уверены в завтрашнем дне	<p>Как Вы считаете, что мешает реализации жизненных планов молодежи в нашей стране? (Возможно любое количество ответов)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дискриминация молодых людей со стороны старших поколений 2. Не востребованность молодежи на рынке труда 3. Менталитет современной молодежи, низкая активность 4. Общая социально-экономическая ситуация в стране 5. Недоступность качественного образования 6. Отсутствие действенной государственной политики по поддержке молодежи 7. Незнание, где и как приложить свои силы 8. Другое
14	Уровень удовлетворенности досуговыми мероприятиями	<p>Уделяется ли достаточное внимание организации досуга молодежи в Вашем населенном пункте?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да, достаточно 2. Скорее достаточно 3. Скорее недостаточно 4. Нет, не достаточно 5. Затрудняюсь ответить <p>Удовлетворены ли Вы досуговыми мероприятиями, которые проводятся в Вашем населенном пункте?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Полностью удовлетворен 2. Скорее удовлетворен, чем не удовлетворен 3. Скорее не удовлетворен, чем удовлетворен 4. Совсем не удовлетворен 5. Затрудняюсь ответить
15	Уровень самочувствия молодых людей в вопросах безопасности	<p>Уверены ли Вы в своей личной безопасности?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да 2. Скорее да 3. Скорее нет 4. Нет <p>Что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Угроза войны 2. Межэтнические конфликты 3. Терроризм 4. Загрязнение воздуха, воды 5. Болезни 6. Безработица 7. Другое
16	Молодые люди подвергшиеся издевательствам и буллингу	<p>Как часто Вы становились свидетелем физического или другого насилия по отношению к Вашим сверстникам, одноклассникам, друзьям за последние три месяца?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Часто 2. Иногда 3. Никогда <p>Кем совершалось физическое или другое насилие по отношению к Вашим сверстникам?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Родитель 2. Учитель 3. Одноклассник 4. Сверстник 5. Другое

17	Количество и % молодых людей, подвергшиеся дискриминации	<p>За последние пять лет как часто Вам приходилось сталкиваться с негативным отношением по причине Вашей ...?</p> <table border="1" data-bbox="509 253 1471 518"> <thead> <tr> <th></th> <th>Постоянно</th> <th>Часто</th> <th>Иногда</th> <th>Редко</th> <th>Иногда</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Этнической принадлежности (национальности)</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Религиозных убеждений</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Политических взглядов</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Социального статуса</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>		Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Иногда	Этнической принадлежности (национальности)	1	2	3	4	5	Религиозных убеждений	1	2	3	4	5	Политических взглядов	1	2	3	4	5	Социального статуса	1	2	3	4	5
	Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Иногда																											
Этнической принадлежности (национальности)	1	2	3	4	5																											
Религиозных убеждений	1	2	3	4	5																											
Политических взглядов	1	2	3	4	5																											
Социального статуса	1	2	3	4	5																											
18	Уровень знания казахского языка и культуры	<p>С какими трудностями Вы сталкивались во время изучения казахского языка?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Слабая методика 2. Отсутствие качественных материалов 3. Непрофессионализм преподавателей 4. Отсутствие индивидуального подхода 5. Неудобное время 6. Недостаток в интерактивности 7. Другое 																														
19	Уровень патриотизма	<p>Что, на Ваш взгляд, является основой казахстанского патриотизма в первую очередь?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ощущение народа Казахстана как одной большой семьи 2. Знание своего родного края, его истории и культуры 3. Честный труд, развитие предпринимательства 4. Служба в армии 5. Общественная деятельность, общественная активность 6. Создание семьи, планирование жизни в Казахстане 7. Уважение и исполнение казахстанского законодательства 8. Знание экономического и политического вектора страны, его поддержка 9. Умения представлять государственные интересы, быть лицом страны за рубежом, перед иностранными гостями. 10. Наличие частной собственности, крепкой материальной базы 11. Другое 12. Затрудняюсь ответить 																														
20	Уровень удовлетворенности молодежи религиозной ситуацией	<p>Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, слеую религиозным нормам 2. Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы 3. Я верующий, но не участвую в религиозной жизни 4. Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы 5. Я неверующий, но уважаю верующих 6. Я равнодушен к религиям 7. Я противник религии, атеист 8. Затрудняюсь ответить 																														
21	Уровень сплоченности	<p>С какой из следующих групп людей Вы в первую очередь испытываете чувство общности (единства)?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. С гражданами Казахстана 2. С людьми Вашей национальности 3. С людьми, говорящими на Вашем языке 4. С людьми Вашей профессии 5. С людьми Вашего поколения 6. С людьми Вашего вероисповедания 7. Затрудняюсь ответить 																														

22	Уровень удовлетворенности проводимой государственной молодежной политикой	<p>Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Да, постоянно интересуюсь (26,4%)* 2. Интересуюсь лишь иногда (51,0%) 3. Не интересуюсь вообще (19,0%) <p>* (результаты опроса за 2 квартал 2016)</p>																																																																																																		
23	Молодые люди способны влиять на принимаемые решения	<p>Как Вы считаете, какими средствами молодежь может повлиять на изменение политики?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Участием в выборах представительных органов 2. Участием в демонстрациях, митингах 3. Участием в деятельности политических партий, общественных движений 4. Осуществлением деятельности местных органов власти 5. Участием молодежи в органах самоуправления по месту работы 6. Никакими 																																																																																																		
24	Степень доверия социальным институтам	<p>Оцените, пожалуйста, степень своего доверия к следующим социальным институтам по пятибалльной шкале, где 1 означает «не доверяю», а 5 – «полностью доверяю». Дайте ответ по каждой строке.</p> <table border="1" data-bbox="509 838 1474 1496"> <thead> <tr> <th></th> <th>Не доверяю</th> <th></th> <th></th> <th></th> <th>Полностью доверяю</th> <th>Затрудняюсь ответить</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Государственные органы</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Организации образования</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Организации здравоохранения</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Акимат</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Центры обслуживания населения</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Армия</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Банковская система</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Правоохранительные органы</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Организации общественного питания</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Магазины, торговые центры</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Общественный транспорт</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Семья</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Дружба</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>9</td> </tr> </tbody> </table>		Не доверяю				Полностью доверяю	Затрудняюсь ответить	Государственные органы	1	2	3	4	5	9	Организации образования	1	2	3	4	5	9	Организации здравоохранения	1	2	3	4	5	9	Акимат	1	2	3	4	5	9	Центры обслуживания населения	1	2	3	4	5	9	Армия	1	2	3	4	5	9	Банковская система	1	2	3	4	5	9	Правоохранительные органы	1	2	3	4	5	9	Организации общественного питания	1	2	3	4	5	9	Магазины, торговые центры	1	2	3	4	5	9	Общественный транспорт	1	2	3	4	5	9	Семья	1	2	3	4	5	9	Дружба	1	2	3	4	5	9
	Не доверяю				Полностью доверяю	Затрудняюсь ответить																																																																																														
Государственные органы	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Организации образования	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Организации здравоохранения	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Акимат	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Центры обслуживания населения	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Армия	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Банковская система	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Правоохранительные органы	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Организации общественного питания	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Магазины, торговые центры	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Общественный транспорт	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Семья	1	2	3	4	5	9																																																																																														
Дружба	1	2	3	4	5	9																																																																																														

